

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست

- ۲ مرتب ستایشگری (رهنمودهای رهبری).
- ۳ ضرورت تدوین مرام نامه.
- ۴ مرام نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت (ع).
- ۵ مرام نامه ستایشگران به مثابه نخ تسبیح ذاکری و مداحی.
- ۶ سیاست‌های راهبردی بنیاد دعبل خزاعی.
- ۷ روشن کردن اندیشه‌ها و جلا دادن قلب‌ها.
- ۸ خدمات رفاهی بنیاد دعبل خزاعی.
- ۹ اخلاق، معرفت و راستگویی (گفت و گو با حاج سید حسن معطر).
- ۱۰ تبعیت شرط محبت است.
- ۱۱ واقعیت اصیل مداحی.
- ۱۲ ماه ذی القعدة الحرام در گذر تاریخ.
- ۱۳ جامه‌دران (اشعار مناسبتی ذی القعدة).
- ۱۴ آموزه‌های قرآنی و تعلیمات دینی در گستره شعر آیینی (گفت و گو با محمدعلی مجاهدی).
- ۱۵ شعر آیینی ابزار هدایت.
- ۱۶ اخبار کوتاه.
- ۱۷ نظرسنجی.

بسم الله الرحمن الرحيم

قال الله العزيز الحكيم: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمِّمٌ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»

ملت عزیز ایران؛ امت بزرگ اسلام دست پلید دشمنان اسلام بار دیگر با اهانت به پیامبر اعظم - صلی الله علیه و آله و سلم - کینه عمیق خود را آشکار ساخت و با اقدامی جنون آمیز و نفرت انگیز، خشم مجموعه‌های خبیث صهیونیستی را از تالو روزافزون اسلام و قرآن در جهان کنونی نشان داد. در روسیاهی عاملان این جنایت و گناه بزرگ، همین بس که مقدس ترین و نورانی ترین چهره میان مقدسات عالم را آماج یاهه‌های مسممزکننده خویش ساخته‌اند.

پشت صحنه این حرکت شرارت بار، سیاست‌های خصمانه صهیونیسم و امریکا و دیگر سران استکبار جهانی است که به خیال باطل خود می‌خواهند مقدسات اسلامی را در چشم نسل‌های جوان در نیای اسلام از جایگاه رفیع خود فرو افکنده و احساسات دینی آنان را خاموش کنند. اگر از حلقه‌های قبلی این زنجیره پلید، یعنی سلمان رشدی و کاریکاتوربست دانمارکی و کشیش‌های امریکایی آتش زنده قرآن حمایت نمی‌کردند و دهها فیلم ضد اسلام را در بنگاه‌های وابسته به سرمایه‌داران صهیونیست سفارش نمی‌دادند، امروز کار به این گناه عظیم و غیر قابل بخشش نمی‌رسید.

متهم اول در این جنایت، صهیونیسم و دولت امریکا است. سیاستمداران امریکا اگر در ادعای دخالت نداشتن خود صادقند، باید عاملان این جنایت شنیع و پشیمانان مالی آن را که دل ملت‌های مسلمان را به درد آورده‌اند، به مجازات متناسب با این جرم بزرگ برسانند.

برادران و خواهران مسلمان در سراسر جهان نیز بدانند که این حرکات مذبحخانه دشمنان در برابر بیداری اسلامی، نشانه عظمت و اهمیت این خیزش و مبشر رشد روزافزون آن است. والله غالب علی أمره. ■

سید علی خامنه‌ای
۲۳ شهریور ۱۳۹۱

هو الحبيب

شیعیان دیگر هوای کربلا دارد حسین ... و اینک حسین است که بار سفر بسته و در ورای قلب‌های محبان نشسته، جان‌های عاشق را به تیر محبت هدف ساخته و برای رفتن به وادی کرب و بلا، بلی گویان را صلا می‌دهد که:
هر که دارد هوس کربلا بسم الله
اگر حبيب خدا سعادت جویان را به گفتن کلمه توحید فرا خواند، انگشت اشارت متوجه حضرت حسین ساخت که

حسین منی و انا من حسین
هر که راهی طریق توحید است و سرمایه از اخلاص بر گرفته است، بداند که کربلا دانشگاه گسستن از علایق فضول و رهیدن از موانع وصول است.
لااله الاالله گویان بسیارند؛ اما احرار و تارکین نفسانیات بسیار کم
به هوش که کربلا هنگامه به مسلخ کشاندن نفس آماره و هوای ظلمانی نفس است.
کربلا آموزشگاه ادبار به خود و اقبال به خداست.
و تا انسان بار سفر از خیمه سیاه نفس بدفرما بر نبسته و در کربلا قتل عشق را به نظاره نشیند

به یقین راه و رسم موحد زیستن را نخواهد آموخت. در این تجلی‌گاه رفیع، مادحان و ذاکرانند که با افتخار دریافت لقب روضه خوان، باربستگان از شب دیچور را به سوی کاروان نور راه نمایند و نشریه «دعبل» بر آن است، مجلسی از روضه فراهم آورد تا در بساط آن روضه‌خوانان با نوای حزین خویش بنالند و جویندگان راه، گرم بگیرند و در یک کلام محملی از اشک در عزای کشته‌اشک‌ها فراهم آورد.
**گویند رمز عشق مگویند و مشنوید
مشکل حکایتی ست که تقریر می‌کنند**

آدرس بنیاد دعبل: خیابان بهشتی، خیابان قنبرزاده، خیابان عشقیار (نیلوفر)، خیابان سیزدهم، پلاک ۲۶
کد پستی: ۱۵۳۳۹۴۳۱۱۱
صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۵۶۵۶
شماره تماس: ۸۸۵۴۸۵۹۷-۸۸۷۶۷۱۷۸

در میدان بودن و مجاهدت کردن یعنی ارائهٔ سخن اثر‌گذار و بیان هدایت‌گر برای دل‌ها با شیوه‌های هنر مندانه

مر تب ستایشگری

مجاهدت فی سبیل الله

کار مداحی کار بزرگی است، کار مهمی است، حرفهٔ بسیار اثر گذاری است؛ می‌تواند مصداق درشت و برجسته‌ای باشداز مجاهدت فی سبیل الله. این که می‌گویید ما حاضریم در میدان حضور داشته باشیم، این برای هر کسی یک‌جور حضور است: یک روز انسان توی میدان جنگ ظاهری است، یک‌وقت انسان در میدان پیکار با دشمنانی است که در جنگ‌های فرهنگی و جنگ‌های نرم وارد مبارزه شده‌اند؛ این یک‌جور دیگر پیکار است؛ اقتضای خودش را دارد. در کار شما مداحان، در میدان بودن و مجاهدت کردن، یعنی ارائهٔ سخن اثر گذار و بیان هدایت‌گر برای دل‌ها، البته با شیوه‌های هنر مندانه.

راه ستایشگران نامدار اهل بیت (ع)
برادری که در این رشته هستند، توجه کنند که مسئلهٔ مداحی، مسئلهٔ مهمی است.مداحی - همچنان که قبلاً هم در همین جلسه به شما عرض کردم - ادامهٔ راه ستایشگران برجستهٔ اهل بیت در دوران اختناق اموی و عباسی است.

این هم نعمت دیگری است
که انسان بشود ماح و ستایشگر اینها، گاهی انسان حقیقتی را می‌بیند، می‌شناسد؛ اما گاهی این معرفت را، این محبت را در قالب شعر، در قالب نثر بیان می‌کند و می‌پراکند.این هم نعمت دیگری است که خدا به مادحان و ستایشگران و گویندگان این راه عنایت کرده؛ این را هم باید قدر بدانید. خود این مدح آشکار، مدح خود آن ماحح است:

مادح خورشید مداح خود است
که دو چشمم روشن و نامرمد است

وقتی انسان نوری راه زیبایی‌ای را مدح و ستایش می‌کند، در واقع خود را مدح می‌کند؛ زیرا ثابت می‌کند که زیبایی‌شناس است؛ ثابت می‌کند که چشمش می‌بیند، می‌فهمد، درک می‌کند.

پراکندن مدایح، فضایل و حقایق
قصیه، فقط قضیهٔ شعر خوانی نیست؛ بلکه مسئله، مسئلهٔ پراکندن مدایح و فضایل و حقایق در قالبی است که برای همهٔ شنوندگان، قابل فهم و درک و در دل آنها دارای تأثیر است. لذا شما اطراف کشور اسلامی آن روز - از اقصای خراسان و سیستان تا یمن و مصر و کشور های مغرب اسلامی - را ببینید، شیعیانی بودند که راجع به امیرالمؤمنین و سایر ائمهٔ (ع) و نیز راجع به فاطمه‌ی زهرا (س) حرف می‌زدند و سخن می‌گفتند و برای این و آن،

حقایقی را بیان می‌کردند. شما در بین کلمات ائمهٔ (ع) یا سیرهٔ آن بزرگواران، کسی را که دارای چنین خصوصیتی است و این‌گونه مورد توجه ویژه قرار داده باشند، کمتر می‌بینید؛ مگر آن افراد بسیار برجسته - مثل «هشام‌بن حکیم» یا «مؤمن الطّاق» - که اینها در بین رجال شیعه، بی‌نظیر و یا بسیار کم‌نظیر بودند.

حفظ ایمان و معرفت شیعی

من می‌خواهم این را عرض بکنم به شما برادران عزیزی که ذاکر اهل‌بیت هستید و در سلسلهٔ مداحان و جامعهٔ مداحان و ذاکران اهل‌بیت قرار دارید. این کار، کار شریفی است؛ کار ارزشمندی است؛ در بقای تشیع، در حفظ ایمان شیعی و معرفت شیعی و پیروی از اهل‌بیت (ع) نقش آفرین است؛ این را قدر بدانید.

نقش هنر، نقش شعر، نقش ادبیات، نقش حضور در میدان‌های عملی در پرورش این روح ایمانی، نقشی است که بسیار بسیار کارساز و مؤثر است. شما جای مداح و ذاکر اهل‌بیت را اینجا ببینید؛ نقش ایمان آفرین، نقش فرهنگ‌ساز، نقش مستحکم‌کنندهٔ پیوند قلبی بین پیروان و بین آن محبوبان؛ یک چنین نقشی است. این نقش، بسیار نقش مهمی است.

توطئه و فتنه‌انگیزی دشمنان

دشمن‌ها امروز در صدد این هستند که ملت ایران را از محتوای برانگیزانندهٔ آن - که همین ایمان روشنی مستدل باشد - خالی کنند.انواع شیوه‌ها را به کار می‌برند؛ ترویج‌های باطل می‌کنند، سرگرمی درست می‌کنند، سرگرمی‌های فکری درست می‌کنند، سرگرمی‌های شوهائی درست می‌کنند، سرگرمی‌های سیاسی درست می‌کنند، فتنه درست می‌کنند؛ این‌ها همه یک سیاست است. خوب، در مقابل اینها چه کار باید کرد؟ باید این ایمان را که مایهٔ قیام و ایستادگی و ثبات ملتٔ ایران است، تقویت کرد.

یکی از عواملی که می‌تواند این کار بزرگ را انجام دهد، همین گسترش معارف اسلامی و معنوی و انقلابی به شکل روشن و پراکندن هر چه بیشتر محبت‌اهل‌بیت در دل‌ها و در روح‌های انسان‌هاست؛ این مسئولیتی است که امروز همهٔ ما داریم؛ مداحان به‌بخشی از این مسئولیت‌آدارند، که بخش مهمی هم هست. با این چشم نگاه کنید به حرفهٔ مداحی.

مداحی به مثابهٔ یک سرمایه

اگر سرمایه‌هایی را که در اختیار داریم، درست بشناسیم و به کار ببریم، بی‌نیازترین خلق خدا، ملت ما و مسلمان‌ها خواهیم بود. همین نماز، یکی از سرمایه‌هاست. نماز را

ضرورت تدوین مرام‌نامه

محمدرضا سنگری*

مرام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع) نوعی میثاق و عهدنامه است که این میثاق در طلّیعهٔ آن ذکر شده است. در مرام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع) با خدا و ائمه (ع) میثاق می‌بندیم که چه‌طور باشیم و چگونه رفتار کنیم. بایسته‌های مداحی را رعایت کنیم و از ناپایسته‌ها، یعنی آنچه به عنوان تحریف و آسیب می‌شناسیم پرهیز کنیم. در حقیقت این مرام‌نامه راهی برای سامان‌دهی و سزایمان‌دهی امور مداحان و ستایشگران اهل‌بیت (ع) است. مرام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع) حاصل بیش از ۲۰۰ ساعت کار گروهی با استادان، صاحب‌نظران و فعالان عرصهٔ ستایشگری و ذاکری اهل‌بیت (ع) است.

آیا لازم نیست که ما -مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) - که قرار است محبت و معرفت اهل‌بیت (ع) را در جان این نسل و نسل‌های آینده بنشانیم، برای خود تعریفی و چار‌چوبی داشته باشیم؟ ما باید برای خود مرام‌نامه‌ای داشته باشیم، برنامه‌ریزی داشته باشیم. برای این‌که بدانیم، ما چه باید کنیم؟ چه چیزهایی را باید بدانیم؟ از چه چیزهایی پرهیز کنیم؟ امام حسن عسگری (ع) می‌فرماید: «أَوْع النَّاسِ مِنْ وَقْفِ عِنْدَ الشَّيْئَةِ»؛ «باورع‌ترین مردم کسی است که پرهیز از شبهات داشته باشد»

شبهاتی در حوزهٔ کار مداحان و ذاکران وجود دارد که پالایش و پیرایش این‌ عرصه را ضرورت می‌بخشد؛ بنابراین جمع‌بزرگی از فرهیختگان، صاحب‌نظران، اندیشه‌وران و پختگان در حوزهٔ ذاکری اهل‌بیت (ع) جمع آمدند، این مسئله مطرح شد که برای همهٔ صنف‌ها، گروه‌ها و مجموعه‌ها، معمولاً یک میثاق‌نامه و یک سوگندنامه وجود دارد. چرا برای مداحان و ذاکران چنین چیزی نباشد؟ البته قصد اولیه در حوزهٔ مداحی و ذاکری را هم تبیین، و آموزش‌های لازم برای ذاکران و مداحان رامشخص و روشن کند. اشخاصی بودند که ساعت‌ها کار، فکر و بررسی کردند. دوستان با هم گفت‌وگو کردند، از همهٔ آراء و نظر گاه‌ها بهره‌گیری شد؛ ضرورت تهیه و تنظیم چنین مرام‌نامه‌ای طی دو جلسه در هیئت علمی بنیاد دعیل خزاعی مطرح شد. در این جلسات به این موضوع پرداختیم که آیا تدوین چنین مرام‌نامه‌ای، لازم است یا خیر؟ سپس با تشخیص ضرورت تدوین مرام‌نامه در دو جلسه، نگارش پیش‌نویس مرام‌نامه با انجام یک کار جمعی و با مشورت صاحب‌نظران و پیشکسوتان انجام شد. در گام بعدی اعضای هیئت علمی و سایر استادان به صورت انفرادی به بررسی و تبیین اصول مرام‌نامه پرداختند و سپس ضمن تشکیل کمیته‌های جانبی و تشکیل کارگروه باصاحب‌نظران و آشنایان با این حوزه و مسئولان مجموعه‌های متعددی که در مورد مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) فعالیت می‌کنند، بحث و گفت‌وگو، بازنگری و بازنویسی مرام‌نامه شروع شد. به این ترتیب تقریباً ۲۰۰ ساعت کار دربارهٔ مرام‌نامه صورت گرفت و با بهره‌بری از منابع مکتوب و نظر گاه‌های مختلف، مرام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع) تدوین شد.

حدود ۴۰ ساعت نیز برای مستندسازی اصول مرام‌نامه زمان گذاشته شده است. در مستندات مرام‌نامه، مأخذ و منابع هر یک از اصول ۱۴گانهٔ مرام‌نامه، ذکر شده است. برای تدوین و مستندسازی اصول مرام‌نامه، سه تکیه‌گاه داشتیم:

- قرآن کریم
- احادیث و روایات
- رهنمودهای مقام معظم رهبری

بعداز حدود ۲۴۰ ساعت کار پیوسته و مداوم در جلسات هم‌اندیشی هیئت علمی بنیاددعیل خزاعی و جلسات بیرون از مجموعه، سرانجام بدون برنامه‌ریزی قبلی، مرام‌نامه در نهمین همایش تجلیل از پیرغلامان حسینی که در همدان برگزار شد، در جمع پیر غلامان، قرائت و اصول آن تبیین و تشریح شد. در این همایش که البته در قالب یک اجلاس بین‌المللی برگزار شد، پس از قرائت هر یک از اصول مرام‌نامه، مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) تکبیری می‌گفتند و محتوای مرام‌نامه مورد استقبال پیر غلامان حسینی قرار گرفت.

این مرام‌نامه با مشارکت مداحان و ذاکران شاخص تدوین و در همایش پیر غلامان اعلان ملی و اطلاع‌رسانی شد و در ادامه در یازدهم بهمن‌ماه ۱۳۹۰ش. در نشست علمی مداحان سراسر کشور که با حضور بیش از ۲۰۰ نفر از مداحان و ذاکران استان‌های سراسر کشور برگزار شده در اختیار آنها قرار گرفته است. دربارهٔ این متن اطلاع‌رسانی خوبی انجام شده و هویت متن هم با متون اصلی و اصولی عقاید ما منافاتی ندارد؛ بنابراین امکان تشکیک در آن بعید است.

اصول مرام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع)، اصولی نیستند که کسی دربارهٔ آنها ن قلت داشته باشد یا تشکیک کند؛ مثلاً دربارهٔ این اصل که «ما ستایشگران و ذاکران جلب‌رضا و قرب‌الهی، خشنودی اهل‌بیت (ع)، اخلاص در عمل و صدق در گفتار را مرکز و تکیه‌گاه ستایش و ذکر قرار می‌دهیم.»، کسی نیست که بگوید، مداحان و ذاکران نیازمند جلب‌رضا و قرب‌الهی نیستند؛ یا هیچ ستایشگر و ذاکری نیست که لزوم آشنایی و انس با قرآن را انکار کند. ■

*رئیس هیئت علمی بنیاد دعیل خزاعی

باسمه تعالی

مرام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع)

کُونُوا أٰنَا زَیْنَا وَ لَا تَكُونُوا عَلَیْنَا شَیْنًا
امام صادق (ع)

مرام‌نامهٔ ستایشگری، عهدنامهٔ ذاکران و مداحان اهل‌بیت (ع) است تا هدف و مقصد مدیحه، هماره فرار و باشد و غفلت و انحراف از این صراط مستقیم دامن‌گیر نشود. مرام‌نامهٔ ستایشگری و ذاکری معیار و شاخص رفتار مداحان و ذاکران و تعهد و التزام به ساخت ستودگان -اهل‌بیت (ع) -است.

۱. ما ستایشگران و ذاکران، جلب‌رضا و قرب‌الهی، خشنودی اهل‌بیت (ع)، اخلاص در عمل و صدق در گفتار را مرکز و تکیه‌گاه ستایش و ذکر قرار می‌دهیم.
۲. ما ستایشگران و ذاکران با اعتقاد به اینکه اهل‌بیت (ع) عزیزان بارگاه‌الهی و والاترین و محبوب‌ترین اسوه‌های عالم وجودند، متعهد می‌شویم؛ اشعار فاخر، گفتار سنجیده، اجرای زیبا و رفتار شایسته را در مجالس و محافل منتسب به این بزرگان به‌کار گیریم.

۳. ما ستایشگران و ذاکران، آشنایی و انس با قرآن، روایات، تاریخ و سیرهٔ اهل‌بیت (ع)، ادعیه و زیارات و ارتقای معرفت دینی را در مرکز توجه خویش قرار می‌دهیم.

۴. ما ستایشگران و ذاکران، التزام به ولایت فقیه و آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی، بهره‌گیری از رهنمودهای مراجع عظام، ارب‌تباط مستمر با روحانیت و احترام شایستهٔ ایشان را وظیفهٔ خود می‌دانیم.

۵. ما ستایشگران و ذاکران می‌کوشیم دانش خود در زمینهٔ تاریخ و مقتل، شعر و ادبیات، صوت و لحن و آداب و اخلاق ذاکری و مداحی را افزایش داده و دستاوردها و تجربه‌های علمی و عملی خود را در اختیار ستایشگران دیگر قرار دهیم.

۶. ما ستایشگران و ذاکران با عنایت به رسالت خطیر ذاکری، خود را ملزم به رعایت اصول و اخلاق فردی و اجتماعی می‌دانیم.

۷. ما ستایشگران و ذاکران، احترام به پیشکسوتان و استادان را بر خود فرض و لازم می‌دانیم.

۸. ما ستایشگران و ذاکران خود را موظف می‌دانیم که محفل و مجلس‌ما آراسته به معارف و وعظ و اندرزهای راه‌گشا و معرفت‌آفرین باشد.

۹. ما ستایشگران و ذاکران، از هر گونه غلو و تحریف و طرح مطالب شبهه‌انگیز در بیان مناقب و مصائب اهل‌بیت (ع) پرهیز می‌کنیم.

۱۰. ما ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع) در دریافت صلّه و هدیه از بانیان مجالس، شأن اهل‌بیت (ع) و ستایشگری را رعایت می‌کنیم.

۱۱. ما ستایشگران و ذاکران در حفظ وحدت مسلمین و احترام به آیین‌های توحیدی و رعایت خط قرمزهای اعتقادی و مذهبی می‌کوشیم.

۱۲. ما ستایشگران و ذاکران، گرایش‌های سیاسی و گروهی را محور و محتوای مجالس اهل‌بیت (ع) قرار نمی‌دهیم.

۱۳. ما ستایشگران و ذاکران خود را ملتزم به بصیرت‌یابی و بصیرت‌افزایی در مجالس جشن و سوگواری اهل‌بیت (ع) می‌دانیم.

۱۴. ما ستایشگران و ذاکران، احترام و تکریم محبان اهل‌بیت (ع) را بر خود فرض و لازم می‌دانیم.

و پایان سخن این فراز از زیارت جامعهٔ کبیره است که:

«جَعَلَنی مَمَّنْ یَقْتَضِ اَثَرَکُمْ وَ یَسَلِّکُ سَبِیلَکُمْ»

«خدایا، ما را از آنان قرار ده، که زبان گویای معارف والای اهل‌بیت و رهروی صادق راهشان باشیم.» ■

م‌رام‌نامه این قابلیت را دارد که پایهٔ اساسی و محکمی برای آقایان مداحان و ذاکران اهل بیت (ع) باشد

م‌رام‌نامهٔ ستایشگران به مثابه نخ تسبیح ذاکری و مداحی

په‌نام گلشنی

با توجه به جایگاه مناسب و خوب مداحان در عر سه‌های مختلف و حضور مؤثر این قشر در جامعه، بر نامه‌ریزی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای ارتقاء کیفیت عملکرد مجموعه‌های فعال در این حوزه، نتایج ثمربخشی خواهد داشت. از زمان تشکیل هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی و تدوین «م‌رام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل بیت (ع)» یکی از دغدغه‌های دائمی مجموعه، تلاش برای هم‌افزایی و تحصیل نتایج بهتر با استفاده از تجربیات نهادهای همکار و همسو و جلوگیری از موازی کاری در فعالیت‌هاست. برای رسیدن به شرایط مطلوبی که منجر به تقسیم کار درست و چیدمان مناسب ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها می‌شود، نیازمند ارتباط دائمی فعالان این عرصهٔ مقدس و متعالی هستیم. آنچه در ادامه می‌آید تلاش برای رسیدن به این مهم، در محضر بزرگان و فعالان این حوزه است.

علی آهی:

به رغم نهادهای زیادی که در حوزهٔ مداحان فعال هستند، جامعهٔ مداحان قوهٔ مجریه ندارد. امور مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) بیش از ۱۰ متولی دارد که سه مورد آنها متعلق به سپاه است؛ هئیت رزمندگان، بسیج مداحان، کانون مداحان، بعثهٔ مقام معظم رهبری، سازمان تبلیغات، وزارت ارشاد، اوقاف، خانهٔ مداحان، دعبل و همهٔ اینها که بسیار عالی هستند؛ ولی قوهٔ مجریه نداردند. چه کسانی باید در خصوص خطاها و اشتباهاتی که در این حوزه صورت می‌گیرد، اقدام کنند؟ مثلاً هر صنفی لباس خاص خود را دارد، برای مثال روحانیت لباس ویژهٔ خود را دارد، از قدیم که یادمان هست مداح کلاه داشت، پالتو و عبا داشت. کلاه که از همان اول رفت، پالتو هم شد کت، عبا هم که از بین رفت، در مجلسی که هزار نفر جمعیت در آن حضور دارند، مداح با کت و شلوار و لباس آستین کوتاه حضور می‌یابد؛ پیش از این نامه‌ای را با حضور شما نوشتیم و پیشنهاد دادیم که یک نفر از دفتر مقام معظم رهبری، مجری اینها باشد و کارهای موازی هم انجام نشود، هر کسی کار خود را انجام دهد و برنامه‌ای باشد که اگر کسی خطا و اشتباه کرد به او تذکر داده شود. در حال حاضر وضع بدی پیش آمده است.

باید فکری کرد تا کلاس درسی برای این موضوع در جامعه باشد. بعد از آن هم باید به فکر قوهٔ مجریه باشیم تا اگر کسی خطا کرد، جلوگیری کنیم. به نظر من این م‌رام‌نامه بسیار عالی است و باید باشد؛ البته باید برای اجرایی شدن این م‌رام‌نامه فکر کرد. این م‌رام‌نامه بسیار عالی است و باید کلاس درسی برای تدریس آن ترتیب داد.

غلامرضا سازگار:

جامعهٔ مداحان نیاز مند یک شبکهٔ امر به معروف و نهی از منکر است که با زبانی لین نابه‌سامانی‌ها را مرتفع کند. وقتی امام حسین(ع) برای امر به معروف قیام کردند، اگر مداحی منحرف نشود، نباید یک شبکه‌ای باشد که او را هدایت کند؟ من امیدوارم که اصول مندرج در م‌رام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع) در کل جامعه ترویج نشود. مفاد این م‌رام‌نامه در اغلب پیرغلامان حسینی درونی شده است؛ ان‌شاءالله این مفاد، م‌رام جوان‌غلامان اهل‌بیت (ع) هم باشد؛ البته ما باید طوری برنامه‌ریزی کنیم که به جای این که ما این اصول را به آنها

اولین نشست نهادهای فعالان حوزهٔ ستایشگری در بنیاددعبل خزاعی(پهمن ۱۳۹۰)

بقبولانیم، آنها خودشان بپذیرند و به آن احترام بگذارند. باید عملکردمان به گونه‌ای باشد که وحدت را در سازمان‌های فعال در حوزهٔ مداحی اهل‌بیت (ع) نتیجه دهد.

سیدمصطفی خورسندی:

تقویت روحیهٔ مشارکت در فضای کاری لازمهٔ تقویت تشکل‌ها و نهادهای فعال در عرصهٔ ستایشگری است. این موضوع از آن جهت ضروری است که تأثیر چشم‌گیری در ارائهٔ خدمات به خادمان و

ذاکران اهل‌بیت (ع) دارد. اگر ما انرژی خود را طوری استفاده کنیم که بهترین بهره‌ها را از آن ببریم، علاوه بر خدمت به مداحان باعث تقویت نظام و دستگاه امام حسین (ع) شده‌ایم. ما باید دور هم بنشینیم و اشتراکات خود را به میدان بیاوریم و با پرهیز از مسوازی کاری در فعالیت‌ها و تقسیم کار و استفادهٔ بهینه از توانایی‌های یکدیگر، باعث تقویت یکدیگر شویم. در این خصوص محوریت دفتر مقام معظم رهبری اهمیت فراوانی دارد و به هر شکل ممکن باید این امور، ولایی صورت گیرد. نکتهٔ دیگر این که ما سیستم‌های ایجابی‌مان خوب عمل می‌کنند، اما هیچ مجموعهٔ سلبی‌ای نداریم. یک مجموعهٔ سلبی باید در کنار یک مجموعهٔ ایجابی فعالیت کند و دارای قدرت باشد؛ به این ترتیب ما در کارمان موفق خواهیم بود. منظور من این نیست که دادگاه تشکیل دهیم، اما یک مجموعه‌ای با ساز و کار ریش‌سفیدی باید تشکیل دهیم که اگر یک مداح جوان

و نرم‌افزاری کافی و کامل تری است، مسئولیت کلی فعالیت‌های حوزهٔ مداحی و ذاکری اهل‌بیت (ع) را بپذیرد؛ سپس سایر نهادها به‌طور تخصصی هر یک بخشی از کار را انجام دهند. یک نهاد در حوزهٔ پژوهش، یکی در حوزهٔ آموزش، یکی در حوزهٔ چاپ و توزیع کتب، دیگری در حوزهٔ خدمات رفاهی و به همین ترتیب الی آخر. قطعاً با یک تقسیم کار درست و صحیح نتایج بهتری از فعالیت‌ها حاصل می‌شود. به نظر من «م‌رام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع)» این قابلیت را دارد که به مثابه نخ تسبیح ذاکری و مداحی اهل‌بیت (ع)، اقدامات در این حوزه را شکل دهد؛ منتهی همهٔ ما باید به‌دور از نفسانیات و برای رضای خدا گام برداریم و با این منطق فعالیت کنیم.

حجت‌الاسلام حسین فتاحی:

ما نیازمند یک گروه کارشناسی متبحر و متعهد هستیم که مسائل مبتلابه جامعهٔ مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) را رصد کنند و بگویند هر فردی چه کاری را باید انجام دهد؛ به این ترتیب هم‌افزایی بیشتری خواهیم داشت. ما باید مراقب باشیم با تلاش‌هایی که صورت می‌گیرد، بعضی از کارهایمان، یکدیگر را تضعیف نکنند؛ برای مثال این که برای انجام یک کار مشابه در دو جا بودجهٔ عظیمی صرف شود؛ یا مانند بعضی از همایش‌هایی که در آنها نه تنها مطلبی اضافه نمی‌شود، بلکه شبهه هم ایجاد می‌شود. در خصوص فعالیت‌هایی که در حوزهٔ مداحی و ذاکری اهل‌بیت (ع) انجام می‌شود، نباید محور شخص باشد؛ بلکه باید محور، فعالیت باشد و همهٔ ما باید برای تحقق اهداف آن فعالیت‌ها تلاش کنیم.

محسن طاهری:

وظایفی که به‌گرددن فرد فرد ما و به عهدهٔ مراکز تصمیم‌گیری در خصوص مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) است، بسیار وظایف سنگینی است و ما را بر آن می‌دارد، تا جایی که نتوان داریم برای انجام آنها انرژی و وقت صرف کنیم. همیشه عقیدهٔ من این بوده که باید با زبان نرم و با تذکر دلسوزانه با برخی کم‌وکاستی‌های رفتاری در این حوزه برخورد کرد؛ هر چند باید حتماً مجموعه‌ای و تشکیلاتی هم باشد که قدرت اجرایی داشته و در صورت لزوم وقتی تماسی با فردی گرفته شد، بدانند که حتماً باید شرکت کند و اگر نکته‌ای گوشزد شد، حتماً باید توجه داشته باشد. گاهی اوقات با چندین برخورد خوب، چندین تذکر، چندین جلسهٔ مسائل حل می‌شود. تذکر می‌دهیم، این راهی که می‌روید به ترکستان است و در دست نیست، این روش نوکری نیست، ما دوست داریم جمعیت‌هایی که شما دارید – که جمعیت مفیدی است و واقعاً نباید از دستشان داد – حفظ شوند؛ اما نهایتاً نباید مثل کبک سر را زیر برف کرد و اطراف را ندید، ندید که چه فاجعه‌ای در خصوص این‌گونه خواندن شما اتفاق می‌افتد. در کل باید تشکیلاتی درست شود که این دغدغه‌ها را سازمان دهد؛ تا این عزیزان هم بدانند که تشکیلاتی در بررسی دقیق‌تر سیاست‌های راهبردی بنیاد به کلاس کشور ایجاد شده که جلوی انحرافات را رسماً می‌گیرد.

به ملتی که مرامش بود مرام حسین من احترام گذارم به‌احترام حسین «م‌رام‌نامهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت (ع)» اصول مقبولی دارد که می‌تواند نقطهٔ آغازینی برای این اقدامات باشد. این م‌رام‌نامه این قابلیت را دارد که پایهٔ اساسی و محکمی برای آقایان مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) باشد.■

جامعهٔ هدف بنیاد ستایشگران اهل‌بیت (ع) اعم از مداحان، ذاکران و شاعران مذهبی

سیاست‌های راهبردی بنیاد دعبل خزاعی

سی‌وچهارمین نشست هم‌اندیشی بنیاد دعبل خزاعی، سه‌شنبه، بیست‌ویکم شهر یور ماه، در دفتر مرکزی بنیاد برگزار شد. در این نشست سیاست‌های راهبردی بنیاد دعبل خزاعی مطالعه و بازبینی شد و رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، دکتر محمدرضا سنگری، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، با اشاره به این که در اساسنامهٔ بنیاد دعبل خزاعی تکیه‌گاه فعالیت‌ها اقدامات فرهنگی است، گفت: «ما تا کنون با بهره‌گیری از نظرگاه استادان عزیز و تجربه‌ها، مطالعات و موضوعات گوناگون، سعی کردیم راهی را ترسیم کنیم؛ به این ترتیب مسائل مطرح شد و مأموریت خودمان را تعریف کردیم. سه حوزهٔ اساسی و کلیدی را برای خودمان تشخیص دادیم. حوزهٔ اول، حوزهٔ مباحث آموزشی بود که اولین نشست علمی سراسری مداحان در بهمن‌ماه ۱۳۹۰ ش. نیز در ارتباط با این حوزه برگزار شد. در آن نشست مجال کافی برای طرح مباحث مهیا نبود؛ اما در آن با طرح این پرسش که امروز در این حوزه نیازهای اصلی ما چیست؟ کمی ذهن‌ها را به چالش کشیدیم. در حوزهٔ آموزشی تدارکاتی برای آینده دیدهایم و طرح‌ها و ذهنیت‌هایی داریم که پیگیری می‌شوند.

حوزهٔ دوم، حوزهٔ تولیدات است که برای این منظور طرحی برای حمایت معنوی و مادی از آثار تولیدشده در حوزهٔ مداحی در نظر گرفته شده است.

قلمرو سسومی که روی آن تأمل شد، بحث دربارهٔ نشست‌ها با نهادها و تشکل‌های همسو است؛ تا به نوعی وحدت‌نظر برسیم و با یکدیگر همراهی و همکاری کنیم. هر کدام از این حوزه‌ها نیازمند کار، بحث و بررسی و پیگیری امور است.»

رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی با اشاره به اهمیت بررسی دقیق مأموریت‌های راهبردی، پژوهشی، ستادی و … هیئت علمی برای برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت، انجام دقیق و درست آن را کمک بزرگی برای

ادامهٔ راه دانست. پس از بررسی‌های ابتدایی موارد مذکور، ادامهٔ بازبینی و بررسی برای تأمل بیشتر و دقیق‌تر به جلسهٔ بعدی موکول شد. هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی متشکل از رئیس هیئت علمی، کارشناس ادبیات آیینی، کارشناس مقتل و عاشوراپژوهی، کارشناس نوحه و نغمات، کارشناس فن مداحی، جامعه‌شناس با گرایش دین‌ و یک مدیر فرهنگی با سابقهٔ کار در عرصهٔ ستایشگری است.

سی‌وچهارمین نشست هم‌اندیشی بنیاد باحضور اعضای هیئت علمی آقایان: دکتر محمدرضا سنگری، غلامحسین رفیعا، حاج مهدی آصفی، مهدی امین‌فرغی، عبدالامیر فائق و محسن حسام‌مظاهری برگزار شد. ■

سخنرانی دکتر سیدمحمدی خاموشی در اولین نشست علمی سراسری مداحان، تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۱

محورها و موضوعات نشست‌های علمی مداحان و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام - از سراسر کشور

روشن کردن اندیشه‌ها و جلا دادن قلب‌ها

محمد مرادی

یازدهم بهمن‌ماه ۱۳۹۰ ش. اولین نشست علمی مداحان سراسر کشور با موضوع «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت (ع)»، با حضور رئیس سازمان تبلیغات اسلامی، حجت‌الاسلام و المسلمین سید مهدی خاموشی، دکتر محمدرضا سنگری، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی و بیش از ۲۰۰ نفر از مداحان و ذاکران استان‌های سراسر کشور برگزار شد.

از جمله برنامه‌های این نشست علمی مداحان و ذاکران، برگزاری پنج کارگاه علمی با موضوعات: «اخلاق در مداحی»، «آموزش و تألیف»، «ادبیات در محتوای مجالس»، «فرصت‌ها و تهدیدهای مداحی» و «مقتل و روضه‌خوانی» بود. در این نشست، در مجموع ۱۲۱ پیشنهاد، رهنمود و نکته در پنج کارگاه مطرح شد و ۴۷ نفر با اعلام نظرهای کوتاه و بلند - یک یا چند بار - دیدگاه‌های خود را درباره موضوعات کارگاه‌ها مطرح کردند که جزئیات این مطالب در گاه‌نامه فرهنگی - اجتماعی «دعبل» در اسفند ۱۳۹۰ ش. به استحضار مخاطبان گرامی رسید.

پیرو رونمایی از «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت (ع)»، پس از بررسی انتقادات و پیشنهادهای نمایندگان

بنیاد در استان‌ها و مدعوین در اولین نشست سراسری مداحان در بهمن‌ماه ۱۳۹۰ ش. در بیست‌وهشتمین نشست هم‌اندیشی بنیاد دعبل خزاعی که روز سه‌شنبه، سی‌ام خردادماه ۱۳۹۱ ش. در دفتر مرکزی بنیاد برگزار شد، مصوب شد در نشست‌های بعدی مداحان و ذاکران اهل بیت (ع)، بیشترین وقت به برگزاری کارگاه‌ها اختصاص داده شود. این کارگاه‌ها با تکیه بر رهنمودهای مقام معظم رهبری در دیدار با مداحان - مخصوصاً دیدار اخیر با ایشان در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۱ ش. - برگزار خواهد شد. محورها و موضوعات این نشست‌های علمی مداحان و ذاکران اهل بیت (ع) با برگزاری پنج کارگاه به شرح زیر خواهد بود.

۱. کارگروه اخلاق مداحی (بایسته‌ها و ناپایسته‌ها)

- ۱-۱. شناخت بایسته‌های رفتاری و سیرت مداح و ذاکر (مداح الگو و اسوه)
- ۱-۲. شناخت ناپایسته‌های سیرت و سلوک مداحی و ذاکری
- ۱-۳. شناخت عناصر رفتاری و منشی:
 - قبل از مداحی

- حین مداحی
 - بعد از مداحی
- ۱-۴. آسیب‌های رفتاری مداحان:
 - غرور و کبر و خود برتر بینی
 - ریاکاری
 - استهزاء
 - فقدان وقار
 - بدزبانی و بی‌حرمتی به دیگران
 - فقدان اخلاص و تقوا
 - بروز و ظهور و طرح اهداف مادی (فقدان عفاف اقتصادی)

۱-۵. فضیلت‌های اخلاقی مداحی:

- تواضع
- وقت‌شناسی
- حرمت‌گذاری
- صداقت
- سلوک معنوی
- آداب‌دانی

۲- کارگروه جایگاه و منزلت مداحی (بایسته‌ها و ناپایسته‌ها)

- ۲-۱. عوامل حفظ منزلت و جایگاه ذاکر و مداح:
 - درک درست ذاکر و مداح از فضیلت و کرامت مداحان
 - درک درست از تأثیر مداحان
 - رابطه صحیح و منطقی با مردم قبل، حین و بعد از مداحی

۲-۲. عوامل منزلت‌کاهی:

- اهداف مادی و پست دنیوی (تغییر اهداف)
 - بدخلقی، بدزبانی
 - فقدان و ضعف اخلاص و نیت پاک
 - بی‌سوادی و کم‌دانشی و محتوای ضعیف خودشیفتگی، غرور و تکبر
- ۲-۳. عوامل منزلت‌افزایی:
 - صفا و اخلاص و تقوا
 - محتوای علمی و مستند
 - رفتار صادقانه، متواضعانه و کریمانه با مردم
 - حرمت‌گذاری پیران و پیش‌کسوتان

۳- کارگروه درون‌مایه مداحی (ادبیات و شعر)

- شناخت دقیق شعر از منظر:
- معیارها و شاخصه‌های شعر و عناصر شعر
 - محتوا و درون‌مایه غنی و مناسب
 - زیباشناسی و آرایه‌ها
 - موسیقی و وزن شعر
 - داشتن عناصر متناسب با مخاطب، فضا، نیازهای اجتماعی

■ نقد شعر

- شیوه‌های گزینش شعر مناسب
- شناخت شاعران و شعر آیینی در گذشته و به‌ویژه شاعران هم‌عصر
- شناخت قالب‌های شعری
- شناخت سوگ‌ها و سورها و شعر مناسب این آیین‌ها و مراسم
- شناخت تناسب شعر و روحیه مجلس و مخاطب
- شیوه‌های حفظ و به‌خاطر سپاری شعر

۴- کارگروه درون‌مایه مداحی ۲ (مرثیه، مقتل، زیارات و ادعیه)

- شناخت مرثیه، مرثیه مستند، تحریف‌های مرثیه
- شیوه‌های انتخاب، عرضه و اجرای مرثیه
- شناخت مقتل، سیر تحول مقتل، شیوه‌های مقتل‌گزینی، مقاتل معتبر و مستند
- شناخت اهداف مرثیه، مقتل و مناجات (تربیت، بصیرت و الگوسازی)
- شناخت معیارهای تشخیص روضه و مقتل درست از نادرست و تحریف‌شده
- شناخت ادعیه و زیارات و مناجات (فلسفه دعا، جایگاه دعا، آداب دعا و زیارات ...)
- شناخت شیوه‌های عرضه و اجرای دعا و زیارات و مناجات
- شناخت ناپایسته‌ها در مرثیه، مقتل، زیارت و دعا
- شناخت فرایند محتوا و درون‌مایه مجلس سوگ و سوز و اجزای مجلس (از کجا شروع و به کجا ختم شود و تقدم و تأخر اجزای روضه و مجلس چگونه باشد).

کارگاه فرصت‌ها و تهدیدهای مداحی، تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۱

۵- کارگروه هنر و فنون مداحی (بایسته‌ها و ناپایسته‌ها)

- هنر موسیقی و مداحی (شناخت نغمات و دستگاه‌های موسیقی)
- شناخت نغمات و الحان مناسب مداحی
- پیوند شعر و موسیقی و مبانی آهنگ‌سازی (مرثیه، مقتل، نوحه، ارجوزه، نیایش و سوره‌سوره‌ها)
- فنون اجرا
- هنر مجلس‌داری و مدیریت (شناخت مخاطب، مجلس و ...)
- شناخت عناصر مؤثر بر مدیریت مجلس (فضا، جغرافیا و زمان)
- آشنایی با ابزارهای رسانه‌ای
- بهره‌گیری از ظرفیت‌های چهره و دست (زبان بدن)
- قدرت بداهه‌خوانی
- آراستگی ظاهری
- صداسازی و مراقبت‌های ویژه
- تکنیک‌های تقویت حافظه

دکتر محمدرضا سنگری، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، بر لزوم بهره‌بری از و توجه به انتقادات و پیشنهادهای طرح شده توسط مداحان و ذاکران اهل بیت (ع) در نشست قبلی مداحان و ذاکران تأکید دارد و می‌گوید: «ما باید از تجربیات خود در برگزاری نشست قبل استفاده کنیم و به این نکته توجه داشته باشیم که نشست بعدی که ان‌شاءالله به‌زودی برگزار خواهد شد، آخرین نشست نخواهد بود. روشن کردن اندیشه‌ها و جلا دادن قلب‌ها از مهم‌ترین کاردهای مداحی و ذاکری اهل بیت (ع) است که باید به آن توجه کافی داشت. هدف از برگزاری این کارگروه‌ها، ایجاد زمینه‌ای مناسب برای رسیدن به این مطلوب است.» ■

مداحان و ذاکرانی هستند که باید با قید فوریت به لیست اعضای بنیاد افزوده شوند

خدمات رفاهی بنیاد دعبل خزاعی

پور یاشر آشنایی

معاون اجرایی بنیاد دعبل خزاعی، حسن بختیاری، با مدیر کل تبلیغات اسلامی استان آذربایجان غربی، حجت‌الاسلام سیدمحمد فخری، دیدار و دربارهٔ وضعیت مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) در استان آذربایجان غربی گفت‌وگو کردند. در این نشست که با حضور نمایندهٔ بنیاد دعبل خزاعی در استان آذربایجان غربی، آقای اکبر بیضائی‌بناب و مسئول کانون مداحان استان، آقای اصغری، انجام شد، حجت‌الاسلام فخری از تلاش‌های بنیاد دعبل برای ارائهٔ خدمات به جامعهٔ مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) تشکر کرد. ایشان با اشاره به گلایهٔ برخی مداحان به دلیل انتظار طولانی برای دریافت خدمات از بنیاد دعبل خزاعی، از برخی فعالیت‌های مسئولان این حوزه در این خصوص خبر داد و گفت: «با توجه به محدودیت‌های موجود برای ارائهٔ خدمات به این عزیزان، تاکنون با ادارهٔ اوقاف و برخی بانک‌ها برای ارائهٔ خدمات موقت دربارهٔ بیمه شدن این عزیزان اقدام شده‌است؛ تاآن‌شاءالله در آینده ارائهٔ خدمات به این عزیزان از سوی بنیاد دعبل میسر شود.»

مدیر کل تبلیغات اسلامی استان آذربایجان غربی با اظهار خوشحالی از حضور معاون اجرایی بنیاد دعبل خزاعی در استان به منظور بررسی وضع موجود از نزدیک گفت: «چند قشر هستند که به لحاظ فکری و روحی بسیار

مستقله‌است.»
در این نشست، نمایندهٔ بنیاد دعبل خزاعی در استان آذربایجان غربی، اکبر بیضائی‌بناب، با تشکر و قدردانی از **بنیاد دعبل خزاعی**، مطابق با فرمایش مقام معظم رهبری و بر اساس تفاهم‌نامه باسازمان تأمین اجتماعی،مداحان نیازمند واز کارافتاده با اولویت سنی ۵۰ تا ۶۰ سال را تحت پوشش بیمهٔ تأمین اجتماعی قرار می‌دهد

در همکاری و هماهنگی برای ارائهٔ خدمات بیشتر و بهتر به ستایشگران و ذاکران اهل بیت (ع) در استان، در خصوص نحوهٔ گزینش افراد برای استفاده از خدمات بیمهٔ تأمین اجتماعی در بنیاد گفت: «بنیاد دعبل خزاعی، مطابق با فرمایش مقام معظم رهبری و بر اساس تفاهم‌نامه باسازمان تأمین اجتماعی، مداحان نیازمند و از کارافتاده با اولویت سنی ۵۰ تا ۶۰سال را تحت پوشش بیمهٔ تأمین اجتماعی قرار می‌دهد. تعداد کسانی که با اولویت ذکر شده تحت پوشش قرار می‌گیرند، متناسب با بودجهٔ سالانه‌ای است که در اختیار بنیاد قرار گرفته است. در حال حاضر، بنیاد دعبل خزاعی با هزینهٔ کل بودجهٔ سالانهٔ خود در حدود ۲۰۷۰ نفر را تحت پوشش بیمهٔ تأمین اجتماعی، ۸۷۰ نفر را تحت پوشش بیمهٔ تکمیلی و ۲۱۹ نفر را تحت پوشش مستمری قرار داده‌است. افزایش این تعداد مستلزم افزایش بودجهٔ سالانهٔ بنیاد است.»

بختیاری با تأکید بر لزوم تلاش بنیاد و همهٔ دلسوزانی که در حوزهٔ مداحی و ذاکری اهل‌بیت (ع) فعال هستند برای ارائهٔ خدمات به پیش‌کسوتانی که عمری را در این حوزه خدمت کرده‌اند و اکنون حنجرهٔ آنها به آنها اجازهٔ خدمت‌رسانی به شیوهٔ گذشته را نمی‌دهد، گفت: «لان مداحان و ذاکرانی هستند که باید با قید فوریت به لیست اعضای تحت پوشش بنیاد افزوده شوند. ما وظیفه داریم که خدمات رفاهی خود را در وهلهٔ اول به سمت این عزیزان سوق دهیم. عزیزی که عمری را در آستان اهل‌بیت (ع) خدمت کرده‌اند و با گذشت زمان حنجرهٔ آنها یارای خدمت‌رسانی به اهل‌بیت (ع) را با خواندن در مجالس

✽ برای مداحان و ذاکران جوان تر ارائهٔ خدمات فرهنگی و علمی مناسب‌تر است و این عزیزان برای دریافت خدمات رفاهی در اولویت‌های بعدی قرار می‌گیرند

ندارد. قطعاً این عزیزان برای دریافت خدمات بیمهٔ تأمین اجتماعی و دریافت مستمری در اولویت هستند و این وظیفهٔ ماست که این موضوع را برای همهٔ متقاضیان تشریح کنیم. برای مداحان و ذاکران جوان‌تر، ارائهٔ خدمات فرهنگی و علمی مناسب‌تر است و این عزیزان برای دریافت خدمات رفاهی در اولویت‌های بعدی قرار می‌گیرند.»

در پایان این نشست، حجت‌الاسلام سیدمحمد فخری، مدیر کل تبلیغات اسلامی در استان آذربایجان، اظهار امیدواری کرد که شرایط خاص استان آذربایجان غربی و دور بودن آن از مرکز مورد توجه مسئولان و فعالان عرصهٔ ستایشگری و ذاکری اهل‌بیت (ع) باشد و این عزیزان برای دریافت خدمات رفاهی، فرهنگی و علمی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرند.

این نشست نوزدهم شهریورماه ۱۳۹۱ش. در دفتر مدیر کل تبلیغات اسلامی استان آذربایجان غربی برگزار شد و پس از آن معاون اجرایی بنیاد با اعضای بنیاد دعبل خزاعی در استان آذربایجان غربی گفت‌وگو کرد. تعدادی از مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) در استان دغدغه‌ها و مطالبات خود را با ایشان مطرح و از تلاش‌های بنیاد برای ارائهٔ خدمات رفاهی به مداحان و ذاکران استان قدردانی کردند. ■

اکبر بیضایی‌بناب:

اکبر بیضایی‌بناب

در آذربایجان غربی بیش از ۲ هزار مداح وجود دارد. فقط در شهرستان ارومیه به‌تنهایی بیش از ۱۲۰۰ مداح اهل‌بیت (ع) هست. در حال حاضر فقط ۲۴ نفر جزو بیمه‌شدگان در بنیاد دعبل خزاعی و فقط هشت نفر از این عزیزان جزو مستمری‌گیران بنیاد هستند. هم‌اکنون پروندهٔ ۱۷۲ نفر از مداحان نیازمند و از کار افتاده که از سراسر استان هستند، تکمیل و به همکاران دفتر مرکزی در تهران تحویل داده شده‌است. ان‌شاءالله با پیگیری‌هایی که همکاران محترم در دفتر مرکزی بنیاد دعبل خزاعی دارند، در صورت امکان تعداد بیشتری از مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) در استان آذربایجان غربی به لیست بیمه‌شدگان بنیاد دعبل افزوده شوند و تعداد بیشتری از این عزیزان امکان در یافت مستمری داشته باشند. ■

اکبر بیضایی بناب، نمایندهٔ بنیاد دعبل خزاعی در آذربایجان غربی است. ایشان در سال ۱۳۳۶ش. در مراغه، در آذربایجان شرقی متولد شده و مداحی را از سال ۱۳۵۰ش. در محضر استادانی نظیر: مرحوم مشهدی علی حسینی گلشنی، حاج اسماعیل اعتمادی و حاج اصغر نیک‌خصال آموخته است. مرحوم مشهدی عبدالله بیضایی، پدر ایشان، اهل هیئت و عزاداری برای اهل‌بیت (ع) بودند و همراهی با ایشان در هیئت عزاداری «چهار ده معصوم علیهم‌السلام» در شهرستان بناب، باعث علاقهٔ حاج اکبر بیضایی به مداحی و ذاکری اهل‌بیت (ع) شده‌است. آقای بیضایی از دوران کودکی با نوارهای مذهبی مخصوصاً نوارهای استاد «سلیم مؤذن‌زاده» مأنوس و در نوجوانی در مسجد محله عضوی فعال بوده‌است. ایشان از همان دوران در شبسبه‌خوانی‌های ایام محرم در نقش حضرت رقیبه (س) و طفلان حضرت مسلم ایفای نقش می‌کرد. کم‌کم با تشویق استادان خود نظیر: مرحوم گلشنی و حاج اسماعیل اعتمادی روضه‌خوانی و نوحه‌خوانی را آغاز کرد. در سال ۱۳۷۳ش. به دلیل مسائل شغلی به آذربایجان غربی منتقل شد و در ارومیه فعالیت‌های مذهبی و فرهنگی خود را در هیئات مذهبی ادامه داد. از ایشان آثاری به نام‌های «یادگار بیضایی»، «چهارده معصوم» و «ماندگار بیضایی» در ستایشگری اهل‌بیت (ع) چاپ و منتشر شده‌است. دو اثر دیگر به نام‌های «غم‌شعار» و «حق‌شعار» از ایشان آمادهٔ چاپ است و ان‌شاءالله به‌زودی در دسترس علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت. اکبر بیضایی‌بناب به عنوان عضو کانون مداحان شهرستان ارومیه و عضو شورای هیئات مذهبی در این استان به مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) خدمت می‌کند. ایشان هم‌اکنون با تأسیس مرکز آموزش مداحی به نام «بقیةالله» در استان آذربایجان غربی و شهرستان ارومیه با همراهی مداحان و ذاکران پیش‌کسوت، به آموزش علاقه‌مندان به ذاکری و ستایشگری اهل‌بیت (ع) مشغول هستند. مرکز آموزشی «بقیةالله» از سازمان تبلیغات اسلامی مجوز رسمی دارد. ■

مداحی تنها دانش نیست

محسن حسام مظاهری*

هدف از برگزاری آزمون مداحان چیست؟ در این خصوص گاهی تناسب لازم بین ابزار و هدف وجود ندارد. به نظر من، کمی کردن یک‌امر کیفی چندان درست نیست. یک‌امر کیفی مثل مداحی را سنجش نمره‌ای و عددگذاری نمی‌کنند، آن هم به شکل مرسوم ناکارآمد آن، مثل کنکور که در سنجش تحصیلی، گریزی از آن نیست؛ درحالی‌که در موضوع مداحی، این‌طور نیست که مجبور باشیم چنین انتخابی کنیم.

من فکر می‌کنم، جنس مداحی از لحاظ فرم و ماهیت آن، کم و بیش مشابه امر اجتهاد است. آیا در بحث اجتهاد، می‌توانیم با امتحان و کنکور، مجتهدی را معلوم کنیم؟ مداحی هم به این شکل است. مداحی تنها دانش نیست؛ ممکن است کسی در موضوع تاریخ اسلام فاضل و دانشمند باشد، اما اجرا یافتن خوبی نداشته باشد. این موارد کاملاً کیفی است؛ یعنی نمی‌توانیم نمره‌گذاری کنیم. بدتر از اینها این است که تازه به یک بعد از مجموعهٔ ابعاد که آن هم فقط بعد دانشی است، اکتفا کنیم و در آن بعد دانشی هم فقط به بعد نمره‌گذاری اکتفا کنیم. خیلی اوقات دانش افراد در امتحان کنکور و در آزمون تستی مشخص نمی‌شود؛ یعنی این موضوع آفت دارد. شاید مداحی دانش خوبی داشته باشد و بسیار خوب بتواند منتقل کند، اما نتواند امتحان خوبی بدهد یا در تست زدن مشکل داشته باشد. این موارد آفت‌هایی است که به نظرم در بلندمدت، سدره خواهد شد.

در خصوص برگزاری آزمون برای مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع)، بهتر است که ابزارهای متناسب را با شکل کیفی خود تعریف کنیم؛ مثلاً همان‌طور که هر استانی، نماینده‌ای دارد و در موضوع اجتهاد، اجازه از مرجعی باید گرفته شود، در خصوص مداحی نیز مثلاً ۲۰ مداح سرشناس منطقه‌ای مشخص شوند تا هر مداحی که از نظر این آقایان صلاحیتشان احراز شد، پذیرفته شوند. در حقیقت امتحان گرفتن را به عهدهٔ آن مداحان سرشناس و امین در همان منطقه بگذاریم. به این ترتیب شأن مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) را حفظ کرده‌ایم؛ یعنی مداحی که ۳۰الی ۴۰سال مداحی کرده و در این زمینه تجربه دارد، توسط مجموعه‌های تازه‌تأسیس و نوپا آژموده یا رد نمی‌شوند؛ تا به آنها گفته شود، شما مداح نیستید و از آزمون رد شده‌اید، صرفاً به این دلیل که به تعدادی از سوالات پاسخ درست نداده‌اید.

چه زمانی برای مداح شدن این کتاب‌ها را می‌خواندند که حالا ما از آنها محتوای این کتاب‌ها را ازمون بگیریم؟ ممکن است کسی مطالبی را از منابع دیگر کسب کرده باشد؛ ولی به پرسش‌هایی که از کتاب‌هایی که ما معرفی می‌کنیم، نتواند پاسخ دهد. می‌توان برای این موارد، اشکالات دیگر کیفی نیز طرح کرد.

یکی دیگر بحث فرم است؛ یعنی این مسئله که خود این منابع چه‌قدر با هم تناسب دارند؟ مثلاً مقتل در آن هست یا نیست؟ یا واقعاً مسئلهٔ مداحان توحید، معاد و … هست؟ مداحان در مورد چه موضوعاتی باید مطالعه کنند؟ این کتاب‌ها برای مداح ۶۰الی ۷۰ساله یا ۴۰الی ۵۰ساله چه‌قدر می‌تواند مفید و مؤثر باشد؟

در بسیاری از این آزمون‌ها که برگزار می‌شود، هدف آشنایی با مقتل است که محقق نمی‌شود، هدف آشنایی با اصول اعتقادی و اصلاح اعتقادات است که با خواندن این منابع و این روش‌ها محقق نمی‌شود؛ حتی ممکن است با خواندن این کتاب‌ها، فرد خود را بالاتر هم ببیند. به‌نظرم راه فرتهٔ برخی نهادها و آزمون‌هایی که تاکنون برگزار شده، چندان موفق نبوده، مگر این‌که آنها را از نظر کیفی بررسی کنیم و موفقیت در تحصیل اهداف را ببینیم. فقط در این صورت برگزاری آزمون، کار درستی است. ■

*عضو هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی

معرفت پایه و اساس درک حقیقت است

اخلاق، معرفت و راستگویی

گفت‌وگو با حاج سیدحسن معطر

محمود توسلیان

حاج سیدحسن معطر در سال ۱۳۰۴ش. در چهار راه سیروس متولد و در همان سال‌های نوجوانی و جوانی به مداحی علاقه‌مند شد. فردی به نام حسن اثنی عشری که گویا از دوستان دورهٔ جوانی‌شان بوده،

ایشان را به حضور در جلسات مذهبی و مداحی تشویق می‌کرد. از همان سال‌های آغازین، خواندن کتاب و درک معرفتی درست از موضوع، برای حاج سیدحسن معطر مهم بوده است؛ تا امروز که وقتی از بحث ذکر و مداحی حرفی به میان می‌آید، ایشان همچنان تأکید دارد که فن مداحی را خیلی زود می‌توان آموخت؛ اما برای بیان و ذکر مصیبت باید اطلاعات تاریخی و معرفتی را با ذکر منابع برای مخاطبان گفت؛ تا شخص علاقه‌مند و نکته‌سنج بتواند سراغش برود.

ادب و تواضع حاج سیدحسن معطر در هنگام گفت‌وگو و حسن خلقش در برخورد اول کاملاً به چشم می‌آید. ایشان در طول گفت‌وگو بارها بر این قضیه تأکید کرد و با عمل کردن به آن نشان داد که بین حرف و عملش هیچ فاصله‌ای نیست.

دلیل: حاج آقا از محضر کدام بزرگان به عنوان استاد بهره برده‌اید؟

من دو استاد داشتم که از آن بزرگواران خیلی چیزها یاد گرفتم. یکی‌شان «مرشد رضا توکلی» بود که در بحث شعر و چگونگی استفاده از آن در جلسات نکته‌های بسیار مهمی به من آموختند. ایشان نابینا بود؛ اما شعر را خوب می‌فهمید و بهتر از آن انتقال مفاهیم بسود که آموزنده را صدرصد بهره‌ور می‌کرد. استاد دیگرم فردی بود به نام «حاج مرزوق» که ایشان عرب بود. توجه‌خوانی و منبر را از ایشان آموختم. حاج مرزوق هم از آن دسته افراد بود که کارش را خوب بلد بود.

دلیل: مداحان هم‌دورهٔ شما چه کسانی بودند؟

«حاج حسن دولابی» از آن مداح‌های عجیب بود و ما با هم خیلی رفیق بودیم. یا همین «حاج اکبر آقا کاظمی» که باجناب بنده است.

دلیل: نخستین باری که به عنوان مداح در مقابل مردم خواندید، یادتان هست؟

تقریباً به خاطر می‌آورم. خیلی جوان بودم. شاید هنوز مو بر صورت‌م به درستی نرویده بود که در هیئتی در سر چشمه شروع کردم به مداحی کردن؛ تا این‌که که کم‌کم گسترش پیدا کرد و رسید به مسجدها و هیئت‌های متعدد.

دلیل: به نظر شما یک مداح باید به چه چیزهایی اتکا داشته باشد تا نمرهٔ قبولی بگیرد؟

بی‌شک تقوا اولین چیزی است که یک مداح باید همیشه به آن اتکا کند. در وهلهٔ بعد راستگویی و مردم‌داری است که می‌تواند نمرهٔ مداح را بالا ببرد. در واقع اخلاق در این امر حرف اول را می‌زند. یک مداح اگر چه در خدمت‌خاندان عصمت و طهارت است، اما نباید فراموش کند که حضور مردم برایش یک اهمیت حیاتی دارد. به همین خاطر است که می‌گویم اخلاق از اهمیت زیادی برخوردار است؛ چرا که یکی از اصول اخلاق، دوستی با مردم است.

یکی دیگر از ویژگی‌های یک مداح خوب مطالعه کردن و ذکر منابع احادیث و روایات و داستان‌هاست. خدا رحمت کند بزرگان را؛ همیشه به ما می‌گفتند که هیچ‌وقت چیزی را از خودتان نگویید و هنگام ذکر نکته‌ای حتماً از صاحب آن کتاب یا روایتگر یاد کنید. چرا که امکان داشت کسی بخواند منبع روایت شما را برای مطالعه کردن بدانند. به همین خاطر بود که اغلب قدیمی‌ها اسامی محدثین و نویسندگان و روایتگران را در دل جلسات روضه‌خوانی نقل می‌کردند.

دلیل: شما در طول این سال‌ها که مداح اهل بیت (ع) بوده‌اید، شاگردی هم تربیت کرده‌اید؟

شاگرد به این مفهوم که این روزها رایج است، نداشتم؛ یعنی مدلی را که کلاسی باشد و شاگردانی هم پای درس نشسته باشنند، تا حالا تجربه نکرده‌ام. هیئتی هست به نام «مجمع دینی مهدیه» که توسط «حاج علی وطنی» اداره می‌شود. ایشان آقا‌زاده‌ای دارند به نام آقا مهدی که حالا مداح خوبی هم هست. این آقا مهدی همیشه به طور

✽ یک مداح وقتی رفت بالای منبر باید حرفی را بزند که خودش عمل می‌کند

مستقیم و غیر مستقیم جوینده بوده و هست و الحمدلله برای خودش رئیس شده است. البته این موضوع فقط به این یک مورد ختم نمی‌شود. در هر جلسه‌ای که بنده شرکت می‌کنم علاقه‌مندان به شکل حضوری و بعدش هم با تماس‌های تلفنی سؤال‌های متعددی از من در خصوص بحث مداحی می‌کنند که در حد توانم کمکشان می‌کنم.

دلیل: عمدتاً چه سؤالاتی از سوی علاقه‌مندان به مداحی مطرح می‌شود؟

اغلب مداحانی که سراغ من می‌آیند در ابتدای امر از شعر و شاعران می‌پرسند. آنها دوست دارند بدانند که کدام شاعرها و کدام شعرها تأثیرگذار ترند. من هم بر اساس سابقه‌ای که در این کار دارم، راهنمایی‌شان می‌کنم؛ مثلاً می‌گویم از آیت‌الله کمپانی و صغیر اصفهانی شعر بخوانید. چیزی که یاد دادن آن برای مداحان مهم است، اخلاق است. مخصوصاً وقتی به منازل مردم وارد می‌شوند باید دل پاک باشند.

دلیل: فکر می‌کنید چه چیزی موجب شده که لقب برازندهٔ مداحی، نصیب تان شود؟

دلیل: خودتان هم طبع شعر دارید؟

طبع شعر به آن مفهوم که یک شاعر دارد، خیر؛ اما به دلیل سال‌ها مجالست با شعر و برخی شاعران، اندک علاقه‌ای در بنده وجود دارد؛ ولی می‌دانم که این بضاعت اندک است. غزلی دارم با مطلع:

روز و شب منتظرم تا که ز دلبر خبر آید
دلبرم از پس این پرده غیبت به در آید

که خوشبختانه مورد توجه دوستان واقع شده است.

دلیل: آموزش مداحی این روزها مثل مدرسه و دانشگاه صاحب تعریف‌هایی شده و کلاس برای آن برگزار می‌شود. نظر تان در خصوص برگزاری این کلاس‌ها چیست؟

من خیلی موافق این کلاس‌ها نیستم. این کلاس‌ها در نهایت به کف زدن و سوت زدن در مجلس امام حسین (ع) منجر می‌شود. به نظر من مجلس امام حسین (ع) با هر مجلس دیگری فرق دارد؛ البته بعضی‌هایشان را دوست دارم. کلاس‌های «محسن» و «مرتضی طاهری» را دوست دارم.

دلیل: پس برای کسانی که علاقه‌مند هستند، چه روشی مناسب است؟

«حاج آقا آه‌ی» مجلسی دارند که مثل مجلس درس است. مداحان می‌آیند و می‌خوانند و ایشان هم ایرادهای‌شان را می‌گیرد. این محفل به نظرم خوب است و می‌تواند موجب پیشرفت علاقه‌مندان شود.

✽ تقوا اولین چیزی است که یک مداح باید همیشه به آن اتکا کند

دلیل: در طول این سال‌ها که شما خدمتگذار خاندان عصمت و طهارت بوده‌اید، حتماً مداحان عزیز ی بوده‌اند که با از دست دادن آن‌ها خیلی افسوس خوردید؟

«حاج محمد علامه» انسان خیلی خوب و شریفی بود. همین طور «حاج حسن محمدی‌دولابی» و «حاج حسن ارضی» پادشان به‌خیر؛ جلسات خوبی با هم داشتیم.

دلیل: به نظر شما عمده‌ترین نیاز جامعهٔ مداحان در حال حاضر چیست؟

از لحاظ معنوی رعایت اخلاق همیشه نیاز هر قشر به‌خصوص مداحان است. از نظر مادی هم باید قناعت کنند و طوری رفتار کنند که رضایت خدا و بندگانش در آن باشد. این‌طور نباشد که اگر پاکتی گرفت، بگوید که این کم است. به هر چه از سمت امام حسین (ع) آمد باید قانع بود. ■

پی‌نوشت:

به زودی متن کامل مصاحبه با استاد معطر در قالب کتاب‌هایی به نام «ستایشگران» به استحضار علاقه‌مندان خواهد رسید.

تبعیت شرط محبت است

محمدمهدی حکیمیا

در زیارت جامعهٔ کبیره امام هادی علیه‌السلام یکی از صفات حضرات معصومین را **التَّامِنِینَ** *فَی مَحَبِّهِ* الله بیان می‌کند. بدین معنا که ایشان تام و کامل در عشق و محبت خدای تعالی می‌باشند؛ اما نکتهٔ بسیار مهم و نیازمند دقت آنست که محبت حالتی درونی بین محب و محبوب است و آثار آن باید در ظاهر و عمل محب نمایان شود و به‌راستی محبتی که فاقد آثار باشد صرفاً ادعایی بیش نیست؛ لذا هادی‌الائمّه علیه‌السلام در همان فقره از زیارت شریفهٔ جامعهٔ کبیره پس از بیان این صفت در توصیف ائمهٔ هدی علیهم‌السلام می‌فرمایند: «وَّعباده المَکْرَمِینَ الَّذِینَ لَا یَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُم بآمره یَعْمَلُونَ»؛ «ایشان بندگان گرامی خداوند هستند که هرگز بر حکم او سبقت نگرفته‌اند و کاملاً مطابق فرمانش عمل می‌کنند.»

آنچه انسان را نسبت به امثال فرمان‌مولایش تشویق و تحریک می‌کند، محبت و عشق درونی نسبت به مولاست و تا محبت کاملی از مولا در قلب کسی صورت نیندد نمی‌توان از او توقع تبعیت و فرمان‌بری داشت. یکی از مواردی که توسط انبیا و ائمه علیهم‌السلام به انسان‌های اعصار مختلف در طول تاریخ تعلیم شده، موضوع تبعیت محبانه از محبوب عالم است. امیرالمؤمنین علیه‌السلام در بیان علت بندگی و انجام فرامین پروردگار می‌فرماید: «الهی مَاعْبَدُتْکَ خَوْفًا مِن نَارِکَ وَ لَا طَمَعًا فِی جَنَّتِکَ بَلْ وَجَدْتُکَ أَهْلًا لِلْعِبَادَةِ فَعَبَدْتُکَ»؛ «خدای من هرگز تو را برای ترس از آتش عذاب و یا اشتیاق نسبت به بهشت و ثواب تو عبادت

نمی‌کنم؛ بلکه تو را اهل و درخور عبادت و پرستش یافته‌ام.»

آنچه در رفتار معلمان الهی و آسمانی به‌روشنی به چشم می‌خورد، آنست که در هیچ شسرابیطی دست از پیروی و تبعیت از خدای تعالی برنداشته‌اند؛ حتی در هنگامهٔ نزول سخت‌ترین بلاها و تحمل بالاترین شداید. سیدالشهدا علیه‌السلام در کربلا سیمای عبودیت و تبعیت محض در مقابل پروردگار را به بهترین وجه به تصویر کشیده و در مقابل نگاه پیروان و دوستان خود اقامه کرده است؛ تا آنها نیز رمز و راز از خود گذشتن در مقابل محبوب و معشوق و اهدای مال و جان در راه خداوند را به خوبی دریابند.

آخر نمی‌شود کسی دعوی بندگی کند و در برابر اوامر و نواهی کردگار، خود را مختار محض بداند و در اجرای فرامین خالق عالم دچار تبعیض و یا خودمحموری شود؛ همچنان که نمی‌شود فردی خود را دلداهه و پیرو حضرات معصومین علیهم‌السلام معرفی کند، اما در عمل و رفتار شباهتی با آن ذوات مقدسه نداشته باشد.

امامان ما تابع محض خدای تعالی بوده‌اند و در این مسیر از تمام هستی خود گذشته‌اند؛ بلکه بهتر است بگوییم در مقابل هستی خداوند، وجود خود را نادیده‌انگاشته و در برابر خواستهٔ حضرت حق جل و علا خواسته‌ای از خود نداشته‌اند.

در دایرهٔ قسمت ما نقطهٔ تسلیم‌ایم حکم آنچه تو فرمایی رأی آنچه تو اندیشی

مداحی محبّان

مداحان اهل بیت علیهم‌السلام ـ به‌عنوان افرادی که در طول تاریخ تشیع کوشیده‌اند تا اولاً پیام پیشوایان دین را به دوستان و شیعیان ایشان ابلاغ کنند و در مرحلهٔ بعد مظلومیت ایشان را بیان کرده و با تحریک احساسات، مخاطبین خود را به صراط مستقیم ولایت راهنمایی کنند ـ نیازمند آنند که به‌واسطهٔ شناخت آل‌الله، سعی در تحصیل محبت و عشق نسبت به آن ذوات مقدسه داشته باشند؛ تا آن‌که بتوانند از طریق ایجاد محبت حضرات معصومین در مستمعین، آنها را به پیروی و تبعیت هر چه بیشتر از امامان معصوم تشویق کنند.

هر چه میزان آگاهی و شناخت نسبت به اولیای حق و جایگاه ایشان در میان مخلوقات بیشتر باشد، به‌یقین عشق و محبت نسبت به آن حضرات بیشتر خواهد بود؛ اما آنچه بیانگر میزان معرفت و محبت انسان نسبت به آن ذوات مقدسه است، درجهٔ تبعیت و پیروی از ایشان است. شیعیان مخلص در زمان ائمه علیهم‌السلام کسانی بوده‌اند که بیشترین معرفت و محبت را نسبت به امامان خود داشته و در مسیر اثبات دوستی و ارادت خود از بذل آنچه در کف داشته‌اند ـ تا ایثار جان خود و عزیزانشان ـ دریغ‌نورزیده‌اند. خاصه کسانی که در این میان با بهره‌گیری از هنر شعر و بیان هنر‌مندانه مدایح و فضایل برگزیدگان خلق، به بیان خودشان چوبه‌دارشان را بر دوش کشیده و به هر وسیله و در هر موقعیتی سعی در معرفی اولیای حق و بذل محبت خالصانه در راه ایشان داشته‌اند.

❁ محبت حالتی درونی بین محب و محبوب است و آثار آن باید در ظاهر و عمل محب نمایان شود

عبارت مشهوری در این زمینه وجود دارد که می‌گویند، امام حسین برای نماز شهید شد. او به شهادت رسید تا نماز که شعار دین و ستون اسلام است باقی بماند. آیا کسی می‌تواند خود را پیرو امام حسین علیه‌السلام و مداح و روضه‌خوان آن حضرت به‌شمار آورد، اما در عین حال نسبت به نماز بی‌اعتنا باشد؟ آیا بی‌اعتنایی به نماز نشان‌دهندهٔ بی‌اعتنایی به دین و احکام شریعت مقدسهٔ اسلام نیست؟ امام حسین و سایر ائمهٔ هدی علیهم‌السلام رهبران دینی و برگزیدگان خالق عالم در میان مخلوقات، برای آشناسازی انسان‌ها نسبت به دین قیام کرده و در این مسیر متحمل انواع سختی‌ها و شداید و ظلم فراوان شدند و به تعبیری کشتنهٔ دین‌اند. چه‌طور ممکن است کسی سیدالشهدا را از دین جدا کند؟ جدا کردن امام حسین از دین و دستورات دینی مصداق رفتار برخی مدعیان در این زمینه است.

نمی‌شود ائمه را دوست داشت و به ایشان عشق ورزید، اما نسبت به راه ایشان و پیام ایشان بی‌اعتنا بود. نمی‌شود از قرآن که متن تعالیم ائمهٔ هدی علیه‌السلام است منقطع بود و دعوی دوستی امیرالمؤمنین و فرزندان آن حضرات را داشت. بسیار شنیده‌ایم در مورد حسین‌بن‌علی علیه‌السلام که وقتی سر بریدهٔ آن حضرت را در تشمت طلا گذاشتند، آیات قرآن را تلاوت می‌کرد و حتی بر روی نیزه نیز مردم را به قرآن و آیات نورانی آن فرا می‌خواند. کسی که دوستدار و محب اهل بیت علیهم‌السلام باشد، اولاً تمام سعی خود را بر آن می‌دارد که در مقام عمل و کردار بسان آنان شود و خود را شبیه آنان سازد و به‌واسطهٔ نوع رفتار خود محبت درونی‌اش نسبت به معصومین را نشان دهد و این معنای همان سخن نورانی امام صادق علیه‌السلام است که:«کونوا دُعاةً للناس بغير السننِکُمْ»؛ «مردم را دعوت کنید اما به وسیله‌ای غیر از زبان‌هایتان»

کنایه از این که با اعمال خود مردم را به سوی راه حق و صراط مستقیم فراگرفته از پیشوایانتان دعوت کنید. دانستن و عمل کردن به این مطالب در مورد تمام شیعیان و مدعیان دوستی حضرات معصومین علیهم‌السلام ضروری و لازم است؛ اما در مورد اهل منبر اعم از مبلغین مذهبی، مداحان و روضه‌خوانان ضرورت آن بیشتر است؛ چرا که رفتار ایشان مدنظر مخاطبان و مستمعان است و در صورتی که موردی را بر خلاف تعالیم دینی و آیینی مشاهده کنند، بعید نیست که نوع عملکرد آنها را به پیشوایانشان نسبت دهند و در صورتی که بی‌اعتنای به احکام و دستورات آسمانی و الهی باشند، این عدم‌اعتنای خود را به نحوی برای خود توجیه کنند.

کوتاه‌سخن آن‌که یا نباید بر منبر مدح و بیان فضایل پیشوایان دین نشست یا آن‌که باید در مقام عمل، خود را و اعمال خود را بر آموزه و تعالیم ایشان منطبق ساخت. ■

ما باید مراقب آنچه در مجالس مذهبی روی می‌دهد، باشیم

واقعیت اصیل مداحی

غلامحسن رفیعا❁

یکی از برنامه‌هایی که می‌تواند برای جامعهٔ مداحی الگو باشد، جامعهٔ قرآنی کشور است. فرض کنید، بخواهیم از یک مداح، آزمون‌های کاملاً علمی و دقیق بگیریم و دریابیم که برای این‌که اطلاعات مداحان را بالا ببریم، باید این راه را باز کنیم؛ ولی به چه شیوه‌ای این کار باید صورت بگیرد؟ در مورد آموزش و پرورش مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) پیشنهاد شده، رشتهٔ تحصیلی‌ای به نام *مداحی* به‌وجود آید، در این رشته موضوعات و دروسی برای مداحان وجود دارد که باید آن را اختصاصی بخوانند؛ برای این منظور چهل واحد درسی تعریف شده است. اینجا هم تقریباً به همین شکل است. در جامعهٔ قرآنی کشور وقتی می‌خواهند به یک قاری نمره دهند و از او آزمونی بگیرند، یک استاد به قرآنت قاری گوش می‌دهد و سطح او را تعیین می‌کند. این شیوه در مداحی هم می‌تواند انجام شود؛ مثلاً مداحان به سوالات استاد «أصفی» به‌عنوان یک استاد و پیشکسوت پاسخ می‌دهند و ایشان تعیین می‌کنند که ایشان مداح هستند یا خیر؟ مثلاً ایشان می‌توانند سی‌دی اجرای آن شخص را گوش دهند، این کار خیلی سهل‌الوصول است. این شیوه را می‌توان به دیگر استان‌ها نیز تعمیم داد و در استان‌ها نیز مشخص کرد که چه تعداد مداح اصیل و واقعی وجود دارد. به این شکل می‌توان آنها را انتخاب کرد و از افرادی که اسامی خود را اعلام کرده‌اند و عضو بنیاد شده و پرونده تشکیل داده‌اند، حمایت کرد؛ این آزمون‌ها باید از این افراد گرفته شود. اگر از حالا کار به این شیوه شروع شود، می‌توانیم گام بلندی در زمینهٔ ساماندهی جامعهٔ مداحان برای آینده برداریم. همان‌طور که مسابقهٔ قرآن به صورت بین‌المللی یا داخلی در کشور بر گزار می‌شود، می‌توانیم مسابقهٔ مداحی هم برگزار کنیم؛ مثلاً مسابقهٔ قصیده‌خوانی، نوحه‌خوانی، مولودی‌خوانی، به این شکل که استادان و جمع‌نخبه‌ای از مداحان و ذاکران اهل بیت(ع) در کنار هم بنشینند و از قبل هم فراخوانی به صورت استانی یا سراسری داده شود و مثلاً ۱۰۰ نفر یا عده‌ای کمتر و یا بیشتر با هم رقابت کنند. این اقدامات خیلی مهم است و گام‌های رو به جلویی برای تحصیل وضعیت مطلوب که به دنبال آن هستیم، است.

❁ ما باید مراقب باشیم که از آنچه در جامعهٔ مداحی اتفاق می‌افتد، غافل نشویم

تجلیل از چند پیشکسوت؟ سپس همایش پایان می‌یابد و از خودمان می‌پرسیم، آیا این همه هزینه برای برگزاری این همایش منطقی بوده؟ از برگزاری این همایش چه مطلوبی به دست آمده است؟ قطعاً برای برگزاری همایش‌ها اهدافی را تعیین می‌کنیم؛ ولی اگر در این زمینه به جای همایش برای جامعهٔ مداحان مسابقه طراحی کنیم، در حین آن کارهای دیگری هم می‌توانیم انجام دهیم که رسیدن به اهداف را میسر می‌کند.

ما باید مراقب باشیم که از آنچه در جامعهٔ مداحی اتفاق می‌افتد،

غافل نشویم. این موضوع که در برخی محافل مذهبی، بخش

سخنرانی عملاً حذف شده، یک واقعیت است. به‌گونه‌ای،

عزاداری برای برخی جوان‌ها فقط در شور مجالس

تعریف شده است. این موضوع، خیلی مهم است. آنچه

در برخی مجالس مداحی در حال وقوع است، فاصله

گرفتن برنامه‌های مذهبی و به‌طور خاص مداحی

از واقعیت اصیل این موضوع است، این یک واقعیت

است. از این‌رو، به نظر می‌رسد که خیلی باید به این

موضوع پرداخته شود و باید به آن توجه کنیم.

این مسائل باید چاره‌اندیشی شود،

باید برنامه‌ای برای آن ترسیم کرد؛

سپس فکر کنیم که چه کاری

باید انجام دهیم. اگر این موضوع

از وظایف بنیاد دعبسل خزاعی

نیست، حداقل این مباحث را به

نهادهایی که مسئول هستند و

باید چاره‌اندیشی کنند، انتقال

دهیم؛ تا آنها هم کار تحقیقی

و پژوهشی در این زمینه

انجام دهند. ■

❁ عضو هیئت علمی بنیاد دعبیل

ذی القعدة الحرام

ماه ذی القعدة الحرام در گذر تاریخ

محمد حسینی

ولادت حضرت فاطمة معصومه (س)

حضرت فاطمة معصومه (س) در یکم ذی القعدة سال ۱۷۳ ق. متولد شد. پدر ایشان حضرت امام موسی بن جعفر (ع) و مادر گرامی شان جناب نجمه (س) -مادر امام رضا (ع) -است. نام مبارکش فاطمه و لقب آن حضرت معصومه است. در خانواده امام هفتم (ع) حضرت معصومه (س) را «فاطمه کبری» می خواندند.^۱

حضرت فاطمة معصومه (س) به قصد زیارت برادر گرامی شان، امام رضا (ع)، از مدینه به سمت مرو حرکت کردند. هنگامی که کاروان ایشان به ساوه رسید، مأموران حکومت عباسی به کاروان حمله کردند. این امر موجب بیماری حضرت معصومه شد و در نتیجه حضرت از ادامه راه باز ماندند. حضرت از مسافت بین ساوه و قم پرسیدند و جواب شنیدند که این مسافت ۱۰ فرسخ است. دستور دادند که ایشان را به قم ببرند. مردم قم استقبال بی نظیری از حضرت معصومه (س) کردند. حضرت پس از ۱۷ روز سکونت در قم جان به جان آفرین تسلیم کردند.

غزوة بدر صغری

در این روز در سال ۴ ق. جنگ بدر صغری واقع شد و به آن «بدر الموعد» و «بدر الثالثه» هم می گویند.^۲ پس از جنگ احد، ابوسفیان گفته بود در سرزمین بدر به انتقام بیشتری از مسلمانان مباردت خواهد کرد. به همین دلیل رسول الله (ص) در اول ذی القعدة با ۱۳۰۰ نفر از مسلمانان وارد سرزمین بدر شد. تجارت در بازار سالیانه و عمومی عرب تمام شد و سپاهیان اسلام همچنان در انتظار ورود لشکر کفار در سرزمین بدر باقی ماندند. ابوسفیان ابتدا اعلام کرد که قصد ندارد از مکه خارج شود؛ اما برای حفظ آبرو برای این که این تصمیم به ترسیدن و عقب نشینی تعبیر نشود، با تجهیزات لازم از مکه به سمت بدر به راه افتاد؛ ولی در نیمه راه به بهانه قحطی برگشت.

باز گشت مشرکان تا اندازه ای زنده بود که صفوان با ابوسفیان گفت: «ما آن همه افتخاراتی را که در جنگ احد کسب کرده بودیم، از دست دادیم. اگر تو در سال قبل چنین نبردی را اعلام نکرده بودی، امروز چنین شکست خورده و سرافکنده باز نمی گشتیم.»^۳

مرگ اشعث بن قیس

در شب اول ذی القعدة سال ۴۰ ق. اشعث بن قیس کندی به هلاکت رسید. امام صادق (ع) می فرمایند: «شعث بن قیس در قتل امیرالمؤمنین (ع) شریک بود و دخترش، جعده، امام مجتبی (ع) را مسموم کرد و محمد، پسرش، در قتل امام حسین (ع) شریک بود.»^۴ اشعث در سال ۱۰ ق. با جمعی از افراد قبیله خود به دین اسلام گروید. او پس از رحلت رسول الله (ص) مرتد شد.

نامه حضرت مسلم به امام حسین (ع)

در نهم ذی الحجة سال ۶۰ ق. حضرت مسلم (ع) - ۲۷ روز قبل از شهادت - نامه ای برای امام حسین (ع) نوشت و به آن حضرت خبر داد که ۱۸ هزار نفر با او بیعت کرده اند.^۵

ولادت امام رضا (ع)

امام رضا (ع) در روز پنجشنبه، یازدهم ذی القعدة سال ۱۴۸ ق. در مدینه به دنیا آمد.^۶ القاب حضرت سراج الله، نور الهدی، قرة العین المؤمنین، مکیده الملحدین، کفو الملک، کافی الخلق، رب السرب، رثاب التدبیر (به معنای مصلح)، فاضل، صابر، وفی، صدیق و رضی است.^۷ پدر بزرگوار ایشان حضرت موسی بن جعفر (ع) و مادر عظیم الشان او جناب نجمه (ع) بودند.

مفضل بن عمر می گوید: «به محضر مبارک امام کاظم (ع) رفتم و دیدم آن حضرت امام رضا (ع) را در حالتی که کودک خردسالی بود به بغل گرفته، می بوسد و به سینه اش می چسباند و خطاب به او می گوید: «پدر و مادرم به فدایت! چه قدر خوش بو و زیبا هستی، و برتری تو بر دیگران آشکار است.»

به امام عرض کردم: «فدایت شوم! به گونه ای محبت این کودک بر قلبم افتاده که قلب هیچ کس جز شما، مانند من سرشار از محبت او نیست.» امام فرمود: «ای مفضل! مقام این کودک نزد من همچون مقام من در نزد پدرم می باشد. آنها فرزندان بودند که پاکی و فضیلت را از همدیگر گرفته بودند.»

عرض کردم: «این کودک همان است که بعد از شما عهده دار و صاحب امر امامت است؟» امام فرمود: «آری! کسی که از او پیروی کند، راه رشد و هدایت می پیماید و کسی که از او نافرمانی کند، به راه کفر می رود.»^۸

کشتار باز ماندگان بنی امیه به دست بنی عباس

خاندان بنی عباس در پانزدهم ذی القعدة سال ۱۳۲ ق. بعد از قیام ابو مسلم خراسانی و سرنگونی بنی امیه به قدرت رسیدند. قتل عام ها و کشتار بنی عباس در مورد خاندان بنی امیه تا حدی بود که ابوالعباس، خلیفه اول عباسی، به «سفاح» به معنی خون ریز شهرت یافت. نقل است که او در یک جلسه از مهمانی هایشه ۷۰ نفر از بزرگان بنی امیه را احضار کرد و کشت؛ سپس روی جنازه آنها سفره انداخت و طعام خورد.^۹

تبعید امام موسی کاظم (ع) از مدینه به عراق

هارون الرشید، خلیفه ستمکار عباسی، در هفدهم ذی القعدة سال ۱۷۹ ق. امام موسی بن جعفر (ع) را دستگیر و به بصره تبعید کرد. امام مدتی در زندان عیسی بن جعفر،

حاکم بصره، زندانی بود؛ تا این که حاکم بصره به هارون نامه ای نوشت و درخواست کرد، امام را به فرد دیگری بسپارد. هارون امام را به بغداد تبعید کرد. فضل بن ربیع، وزیر هارون، درخواست او را امینی بر کشتن امام نپذیرفت. سرانجام امام کاظم (ع) به دست سندی بن شاهک در سیاه چال های زندان بغداد مسموم شد و به شهادت رسید.^{۱۰}

شهادت امام رضا (ع)

بنا بر قولی، امام رضا در بیست و سوم ذی القعدة سال ۲۰۳ ق. به شهادت رسیدند.^{۱۱}

غزوة بنی قریظه

در بیست و سوم ذی القعدة سال ۴ ق. غزوة بنی قریظه به وقوع پیوست. مسلمانان ۳ هزار نفر بودند و یک نفر به نام خلاد بن سوید شهید شد. کفار ۹۰۰ نفر بودند که همه آنها کشته شدند.^{۱۲} یهودیان طایفه بنی قریظه با مسلمانان پیمان دفاعی برقرار کرده بودند؛ اما بعد از نبرد سر نوشت ساز خندق، به مسلمانان خیانت کردند و با تقویت جبهه کفر و شرک به تضعیف مسلمانان مدینه پرداختند. پس از پیروزی مسلمانان در جنگ احزاب (خندق)، مسلمانان به طرف قلعه بنی قریظه رفتند و آنان را به مدت ۱۵ روز (و بنا بر روایتی دیگر ۲۵ روز) محاصره کردند. سرانجام یهودیان بنی قریظه تسلیم شدند و در نهایت به داوری سعد بن معاذ، از صحابه رسول الله (ص) رضایت دادند.

حرکت امام رضا (ع) از مدینه به سوی مرو

امام رضا (ع) در روز بیست و پنجم ماه ذی القعدة در سال ۲۰۰ ق. از مدینه به سوی مرو حرکت کردند.^{۱۳} مأمون عباسی پس از پیروزی بر برادرش امین و تسلط بر کشورهای اسلامی، امام رضا (ع) را به ولایت عهدی خود منصوب کرد؛ هدف مأمون جلب توجه و حمایت علویان و همچنین زیر نظر گرفتن امام بود؛ تا به این ترتیب محدودیت بیشتری برای امام رضا (ع) فراهم کند. امام برای هیچ یک از اعضای خاندانش را با خود به مرو نبرد؛ تا به این ترتیب به مسلمانان بفهماند که این سفر نوعی تبعید است و مورد رضایت ایشان نیست.

حرکت پیامبر (ص) از مدینه برای حجة الوداع

در بیست و ششم سال ۱۰ ق. پیامبر (ص) با اصحاب، از مدینه برای حجة الوداع و غدیر حرکت کردند.^{۱۴} بعضی اقوال بیست و سوم و برخی بیست و پنجم ذی القعدة را نیز نقل کرده اند.^{۱۵} بالغ بر ۱۲۰ هزار نفر به همراه رسول الله (ص) از مدینه عازم مکه شدند. چون حج آن سال آخرین حج پیامبر اکرم (ص) بود، به حجة الوداع معروف شد. پس از پایان مراسم حج و در هنگام بازگشت به مدینه، رسول الله (ص) به فرمان خدا در مکانی به نام غدیر خم، علی (ع) را به عنوان جانشین خود منصوب کرد که پس از آن، همگان با ایشان بیعت کردند.

شهادت امام جواد (ع)

امام جواد (ع) در سی ام ذی القعدة سال ۲۲۰ ق. با زهر معتصم به شهادت رسیدند و هنگام شهادت از سن مبارکشان ۲۵ سال و سه ماه و ۱۲ روز گذشته بود.^{۱۶} مطابق روایت ام فضل، همسر ایشان، امام را با زهر کشنده ای که بانگور به حضرت خوراندند، به شهادت رساندند. ■

جامه‌دران ۵

زخمه‌ها را همه در گوشهٔ شش گوشه بزن

که در این شور و نوا جامه‌دران ما را بس

جامه‌دران، نام مجموعه‌ای از نغمات اصیل مذهبی است که شامل انواع «توجه»، «مناجات»،

«مولودی»، «روضه» و دیگر الحان مذهبی است که بر اساس موسیقی سنتی مناطق ایران

و با سیستم ردیف ـدستگاهی خوانده می‌شوند و با هدف ترویج، آموزش و افزایش دانش نغماتی مداحان گرامی، گاهی در قالب سی‌دی صوتی ضمیمهٔ ماهنامهٔ «دعبل» می‌شود.

این مجموعه با هدف حفظ و اشاعهٔ مراسم مذهبی اصیل و به‌منظور دستیابی به

معقول‌ترین و مطلوب‌ترین الگوی عزاداری ـ به‌ویژه در مورد نوحه‌خوانی ـ تهیه و

تنظیم شده‌است. پیش از این چهار شماره از مجموعه‌های جامه‌دران در «مرکز

مطالعات راهبردی خیمه» تولید و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته‌است. در

شماره‌های قبلی ـ «جامه‌دران (۱ تا ۴)» ـ نمونه‌هایی از انواع موسیقی مذهبی

ایران با صدای پیر غلامان حسینی «مهداد عباس زادگان»، «حجت‌الاسلام

سیدعباس میر حسینی»، «حسین قدوسی» و همچنین تعدادی از

نوحه‌خوانی‌ها در کشور عراق تهیه و به‌استحضار علاقه‌مندان رسیده‌است.

«بنیاد دعبل خزاعی» در ادامهٔ این مسیر و به‌همت کارشناس نغمات آیینی

بنیاد، آقای «متین رضوانی پور» ـ که تولید چهار شمارهٔ قبلی جامه‌دران

و تألیف چند کتاب در حوزهٔ نوحه‌ها و نغمه‌های آیینی را در کارنامهٔ علمی

و فرهنگی خود دارد ـ در نظر دارد در این مجموعه‌ها با معرفی راویان،

ذکر نام گوشه‌ها و دستگاه‌های الحان انتخاب‌شده و ارائهٔ متن کامل اشعار،

زمینهٔ استفاده‌های کاربردی از این نغمات را برای مخاطبان خود فراهم کند.

امیدواریم با استفادهٔ مستمر از شماره‌های آتی، گوش علاقه‌مندان به فضاهای دستگاه‌های موسیقی آشنا و به‌مرور زمان مسلط شود.

موضوع دیگری که در این مجموعه در نظر داریم بدان بازیم، معرفی معیار‌های

مشترک شعری و موسیقایی بین اقوام و شهرهای گوناگون ایران است که در طول تاریخ

و با مرادده‌های فرهنگی صورت می‌پذیرفت؛ به‌طوری که اشتراکات بسیاری را در سرتاسر

ایران و حتی دیگر کشورهای شیعه‌نشین پدید آورده‌است.

شاید برایتان جالب باشد که عنوان «جامه‌دران» با الهام از یک غزل «حاج علی انسانی» انتخاب شده

که این غزل در محتوای مکتوب سی‌دی جامه‌دران وجود دارد.

متین رضوانی پور

در این شماره (جامه‌دران ۵)، به مناسبت دههٔ کرامت

(میلاد باسعادت امام رضا (ع) و میلاد باسعادت حضرت

معصومه (س)) علاوه بر دو قطعهٔ مناجات (مناجات با خدا و

مناجات باامام زمان (ع)) تعدادی از مولودی‌های امام رضا(ع)

و حضرت معصومه (س) با تجزیه و تحلیل موسیقایی و متن کامل اشعار به علاقه‌مندان تقدیم می‌شود.

اولین قطعهٔ این مجموعه، «مناجات منظوم و منثور ی»

است که توسط «سید رسول موسوی» در گوشهٔ «رهاب»

خوانده شده‌است. لحن خوانندهٔ این اثر لحنی است همانند

مداحانی که نه صددر صد اصیل و بکر می‌خوانند و نه کاملاً

امروزی و بر گرفته از الحان نو و مدرن. تن صدای گرم و آرام

وی آرامش بسیاری را به شنونده‌القایی کند و در انتها(قسمت

منثور مناجات) به مانند روضه‌های محرمی و با استفاده از

همان الحان به بیان حالات «حضرت امام سجاد (ع)» هنگام

دعا و مناجات با خدا می‌پردازد.

مناجات با امام زمان در «گوشهٔ شهناز» از «دستگاه

شور» و گوشه‌های «حصار»، «مویه» و «مخالف» از

دستگاه چهار گاه با زمزمهٔ «حاج ماشاءالله عابدی»، دومین

قطعهٔ این مجموعه‌است. ایشسان با خوانش دوبیتی‌ای در

گوشه‌های «رهاب» و «حصار» این قطعه را به پایان رسانده

است. لحن استاد در این اجرا، هم مایه‌های استادان قدیم

را داراست و هم حالاتی از الحان مداحی‌های امروزی در آن دیده می‌شود.

سومین قطعهٔ این مجموعه سرود «ای گل محمدی یا

رضا خوش آمدی» در ارتباط با میلاد حضرت امام رضا(ع)

است. این قطعه را هنرمند گرامی آقای «عباس آزاد» اجرا

کرده‌است. ایشان که از خوش‌دوقان اهل موسیقی هستند،

تنظیم زیبایی بر اساس «موسیقی خراسان» در پرده‌های

گوشه‌های «شهناز» و «عشاق» در این قطعه انجام داده‌اند

که احساس خوبی دارد. در این قطعه که به همراه ساز دف

اجرا شده، اجرای تک‌خوانی و هم‌خوانی را می‌شنویم. بخش

اول این ترک با هم‌خوانی‌ای آغاز می‌شود که بین مصرع‌های

آن، تک‌خوان جملهٔ «علی‌ابن‌موسی‌الرضا» را آوازی اجرا

می‌نماید و در کنار تک‌خوانی‌های بخش‌های بعد، هم‌خوانی

و در انتهای آن‌ها تکرار بخش اول را می‌شنویم. اجرای

مصرع اول بخش سوم این قطعه در گوشهٔ عشاق یا اوج به

همراه یک جملهٔ تحریری انجام شده که در نوع خود جالب

به نظر می‌رسد.

سرود «رضا ضامن آهو» چهارمین قطعهٔ این مجموعه

است، سرودی با ملودی ملایم که با تک‌خوانی در گوشهٔ

«درآمد آواز ابوعطا» آغاز می‌شود و در ابیات بعدی با

همراهی ساز دف به گوشه‌های «نیشابورک» و «نهفت

دستگاه نوا» تغییر مقام می‌کند. بخش‌های هم‌خوانی این

ترک، هم در یک و هم در دو اکتاو خوانده شده و انتهای

آن نیز با فرود به گوشهٔ «درآمد آواز ابوعطا» پایان می‌یابد.

نام پنجمین قطعهٔ این مجموعه «به بوی رضا جان صفا

می‌پذیرد» است که با هم‌خوانی در گوشهٔ «درآمد دستگاه

چار گاه» آغاز می‌شود و با تک‌خوانی در گوشهٔ «مویه»

و هم‌خوانی در گوشهٔ «رهاب» ادامه می‌یابد. در انتهای

این سرود تغییر مقام یا مدلاسیون با تک‌خوانی در گوشهٔ

«درآمد دستگاه همایون» را شاهدیم که با هم‌خوانی در

همین گوشه به‌انتهای‌می‌رسد.

مدح «ای که سبیط قدرت سرتاسر دنیا گرفته» از

مدح‌های امام رضا (ع)، ششمین قطعهٔ این مجموعه، با

صدای آقای «دوامی» است. این قطعه در آواز بیات ترک

با حالتی مناجات‌گونه اجرا شده‌است. خوانش منظم

اشاره‌ای به گوشهٔ حصار آغاز کرده و بیت سوم را در گوشهٔ

گوشه‌های «درآمد»، «جامه‌دران»، «فیلی» و «شکسته»،

طریقهٔ بیان کلمات، استفاده از تحریرها و نوع اجرا، بیانگر

تسلط مجری آن بر ردیف دستگاهی با سبک و سیاق

استادان مناجات‌خوان عصر پهلوی دوم است.

ستایش «هر که بر او نور رضا تافته‌است» از جمله

ستایش‌های امام رضا (ع) و هفتمین قطعهٔ این مجموعه

است. بیت اول آن در گوشهٔ «مخالف» دستگاه سه‌گاه

و در گام بسالا و بیت دوم در همین گوشه و در یک اکتاو

پایین‌تر اجرا شده‌است. آقای «محمود خوانساری» در

گوشه‌های «مغلوب» و «مخالف» به ادامهٔ خوانش این

ستایش پرداخته و با تکرار بیت آخر در گوشهٔ «مویه»، به

گوشهٔ «درآمد» این دستگاه فرود آمده‌است.

قطعهٔ هشتم این مجموعه، ستایش «تاشد آیینهٔ رویت

دل دانشور ما» با صدای «محمدعلی قدمی» در دستگاه

چهار گاه است. ایشان شروع خوانش را در گوشهٔ درآمد با

اشاره‌ای به گوشهٔ حصار آغاز کرده و بیت سوم را در گوشهٔ

زایل و ابیات بعدی را در گوشهٔ مویه خوانده‌است؛ سپس با

تکرار آخرین بیت شعر در گوشهٔ درآمد اجرای خود را به

پایان رسانیده‌است.

نهمین قطعهٔ این مجموعه، «مولودی حضرت معصومه

(س)» است که «حاج غلامرضا سازگار» ابتدای آن را در

آواز افشاری و ادامهٔ آن را در آواز دشتی خوانده‌است. استاد

سازگار ادامهٔ این ترک را به مانند بحرطویل‌های قدیمی

با تندی و هیجان بیشتری اجرا کرده و در نتیجه کار از

جذابیت بسیاری برخوردار شده‌است. ایشان تک‌مصرعی

را نیز در گوشهٔ «بیات راجع» از «آواز دشتی» با استادی

کامل اجرا کرده‌اند.

مولودی «با حضرت معصومه میلادت مبارک» آخرین

قطعهٔ این مجموعه، در «گوشهٔ مخالف» از «دستگاه سه‌گاه»

و با اجرای «حاج غلامرضا سازگار» است. از ویژگی‌های این

اجرا رعایت معیارهای درست یک مولودی‌خوانی اصیل

و تفاوت وزن شعری قسمت «ترجیع‌بند» با ادامهٔ این

مولودی است. ■

مناجات با خدا

ای غفو تو شامل گناهان
کوی تو پناه بی پناهان

ای مرهم قلب خسته من
ای راز دل شکسته من

بر خسته دلان شفای دردی
محروم نکرده دردمندی

بنگر ز گنه چه تیره روزم
چون شمع به در گهت بسوزم

مولودی حضرت معصومه(س)

یا حضرت معصومه میلادت مبارک

بر شیعیان لطف خدادادت مبارک

کریمه اهل بیت عصمت داور

فاطمه فاطمه دخت پیمبر

نور دل و دیده موسی جعفر

بر سه امام عمه و دختر و خواهر

یا حضرت معصومه میلادت مبارک

چشم پدر روشن از مصحف رویت

دست گدایی خلق جمله به سویت

تشنه لبان کمال تشنه جویت

آبروی اهل قم ز خاک کویت

یا حضرت معصومه میلادت مبارک

ای نفست بر همه روح مقامی

فاطمه دوم و زینب ثانی

پیر دو گیتی به دوران جوانی

بنده درگاه تو عالی و دانی

یا حضرت معصومه میلادت مبارک

فیض تو در سینه‌ها سینه‌به‌سینه

شهر قم از مقدمت شهر مدینه

ما همه غرق ایم و فیض تو سفینه

طاهره و عصمت‌الله و امینه

یا حضرت معصومه میلادت مبارک

بیت ولایت ز میلاد تو گلشن

چشم رضا بر مه روی تو روشن

پیکر تو حید را جان ز تو در تن

پاکی و تقوا تو را زینت دامن

یا حضرت معصومه میلادت مبارک

مناجات با امام زمان(ع)

جز به بوی تو مشام دل و جان عاطر نیست

خاطری کنز تو فراغت طلبد خاطر نیست

سالکی را که دل از کف نبرد جذبۀ شوق

گر چه عمری به سلوکست ولی سایر نیست

دیده‌ای را که بود جز به تو هر سو نظری

به خدا در نظر اهل نظر ناظر نیست

مرغ دل در قفس سینه که سینه‌ای تو نیست

گر چه دستان زمان است ولی ذاکر نیست

دل ارباب حضور و هوس حور و قصور

حاش لله که چنین همت‌شان قاصر نیست

هر که در دام تو افتاد بگردید خلاص

عشق را اول اگر هست ولی آخر نیست

دل به معموره حسن تو بود آبادان

گر چه از باده خرابست ولی بایر نیست

مفتقر را مگر از بند، تو آزاد کنی

بال و پر بسته چه پرواز کند؟ قادر نیست

دوبیتی یابانی

به عنایت نظری کن که من دل شده را

نرودی مدد لطف تو کاری از پیش

پرش حال دل سوخته کن بهر خدا

نیست از شاه عجب گر بنواز د درویش

مولودی امام رضا(ع)

نجمه آورده گلی در گلستان ولا، در گلستان ولا

شد شکوفا غنچه روی زیبای رضا، روی زیبای رضا

ای گل محمدی، بارضا خوش آمدی، بارضا خوش آمدی

از گل ماه رضا چشم موسی روشن است، چشم موسی روشن است

خانه هفتم امام از وجودش گلشن است، از وجودش گلشن است

ای فروغ سردمی بارضا خوش آمدی، بارضا خوش آمدی

پانهاده در جهان عالم آل رسول، عالم آل رسول

چشمه سار مرتضی سرو گلزار بتول، سرو گلزار بتول

نور پاک ایزدی، بارضا خوش آمدی، بارضا خوش آمدی

رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

رضاضامن آهو، رضاضامن آهو

به بوی رضا جان صفامی پذیرد

به بوی رضا جان صفامی پذیرد

در این جا فروغ خدا می پذیرد

تو ای بی نوارو به سوی رضا کن

که این پادشه خوش گدا می پذیرد

بود رحمتش بی کران همچو دریا

هم آلوده هم پارسا می پذیرد

اگر دردمندی بیا بر در او

که هر درد این جا شفامی پذیرد

امید دل من به من کن نگاهی

که جان از نگاهت صفامی پذیرد

بخواه از خدا تا ببخشد گناهم

که آن چه تو خواهی خدا می پذیرد

مولودی حضرت معصومه(س)

به چشم اهل زمین قدم زدی فاطمه

کریمه اهل بیت خوش آمدی فاطمه

تو همچنان فاطمه شفیعۀ محشری

شفیعۀ محضری، حبیبۀ داوری

امام هشتم رضایاد ز مادر کن

زنی که چشمش نگه به چون تو خواهر کن

به ماه رخسار تو دیده منور کن

تو لاله بیختران احمدی فاطمه

تو عمه و خواهر و دختر سه حاجتی

به شهر غم بر جنان طلیعۀ رحمتی

تو کبریا ابقانکو ترین ابنتی

تو عصمت کردگار سرمدی فاطمه

امام هفتم زند بوسه به پیشانیت

دل رضاروشن از جمال نورانیت

تمام خلقت سر سفره مهمانیت

به باغ قرآن گل سرسبیدی فاطمه

ز قم به سوی جنان گشوده گرد دری

قسم به باغ جنان تو از جنان بهتری

به حضرت فاطمه تو زینب دیگری

تو از سوی کبریا مؤیدی فاطمه

ای که سیط قدرتت سرتاسر دنیا گرفته

ای که سیط قدرتت سرتاسر دنیا گرفته

رهر و عشق تو راه سیر او عدنا گرفته

ای که خاک طوس از فیض وجود نازنینت

گوی سبقت از بهشت و کوثر و طوبی گرفته

ای که ایوان طلایت از شکوه و از جلال

رتبه‌ای از زنده‌تر از سینه سینا گرفته

ای که از بهر پذیرایی خیل زائرینت

عود و عنبر در کف خود مریم عذرا گرفته

ای که در چرخ چهارم لب به دندان از تحیر

از مقام و قدر و شأنت حضرت عیسی گرفته

ای نبی خصلت که ز انفاس کرامت صد هزاران

کور مادر زاد از تو دیده بینا گرفته

گشته از اعجاز تو صداها زبان لال گویا

ای بسا افتاده از پاکز تو مولا پا گرفته

نور رضا تافته است هر که بر او نور رضا تافته است

هر که بر او نور رضا تافته است

در دل خود گنج رضا یافته است

سایه او مایه خر سندی است

ملک رضا ملک رضامندی است

کعبه کجا طوف حریمش کجا؟

نافه کجا بوی نسیمش کجا؟

در حرمش حاجب و دربان منم

خاک در شاه خراسان منم

من کی ام؟ از خیل غلامان او

دست طلب سوده به داهان او

تا شد آیینۀ رویت دل دانشور ما

تا شد آیینۀ رویت دل دانشور ما

جز خیال تو هوایی نبود در سر ما

به عنایت نظری گر فکنی بر من زار

سعد اختر شو از یک نظرت اختر ما

سایه‌ای بر دل زارم فکن از لطف که نیست

غیر لطف تو در آفاق کسی یاور ما

به صفایت اگر ای ماه به دوران کس نیست

به وفاهم نبود هیچ کسی همسر ما

ای ولی الله و ای حجت هشتم چه شود؟

که چو خورشید بتابی تو به بام و در ما

نشست‌های رهبری با شاعران یکی از انگیزه‌هاست که قاطبۀ اهل قلم را سوق می دهد

آموزه‌های قرآنی و تعلیمات دینی در گسترۀ شعر آیینی

سمیرا شاه‌قلی

«محمدعلی مجاهدی» متخلص به (پروانه) در سال ۱۳۲۲ش. در قم به دنیا آمد، پدر ایشان مرحوم آیت‌الله میرزا محمد مجاهدی تبریزی است. وی تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در زادگاهش به پایان برد و پس از اخذ مدرک کارشناسی حقوق قضایی چند سالی به تحصیل علوم حوزوی و بررسی متون منظوم پارسی و تحقیق دربارهٔ شعر آیینی و تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های آن پرداخت.

مجاهدی تاکنون آثار متعددی را در حوزهٔ تألیف و تدوین در قلمرو شعر و ادب فارسی عرضه کرده است که از این میان می توان به فغان دل (مجموعهٔ اشعار حسینعلی بیگ شرر فرزند آذر بیگدلی)، تذکرهٔ سخنوران قم، محفل روحانیان (تذکرهٔ علمای شاعر)، گنجینهٔ اسرار عمان سامانی، شکوه شعر عاشورا، سیمای مهدی موعود (ع) در آئینه شعر فارسی و تذکرهٔ شعرای مرثیه‌سرا در زبان فارسی اشاره کرد. همچنین «کاروان شعر عاشورا» نام کتابی است که مجاهدی پس از سال‌ها مطالعه و تحقیق آن را در حوزهٔ ادبیات آیینی به رشتهٔ تحریر در آورده است.

مجاهدی از شاعران پیشکسوتی است که هر سال از قم به تهران می‌آید تا در جلسات مقام معظم رهبری با شاعران شرکت کند و به گفتهٔ خود سراپاگوش است تا از سخنان رهبری پند و موعظه‌ای فراگیرد و بتواند در شعر آیینی به دنبال تحقق آن باشد، با وی دربارهٔ این نشست‌ها و تأثیراتی که در ادبیات آیینی دارد، به گفت‌وگو نشستیم.

دعبل: جناب مجاهدی ، شخص شما همیشه به عنوان یک شاعر پیشکسوت در نشست‌های رهبری با شاعران حضور داشته‌اید و این فضا و رنگ و بوی آن را از نزدیک حس کرده‌اید؟ از نظر شما برگزاری این نشست‌ها تا چه اندازه اهمیت دارد و چه میزان توانسته بر فضای ادبیات آیینی ما اثر گذار باشد؟

در نخستین اثر خود «شکوه شعر عاشورا در زبان فارسی» سعی کردم تا از جوانه‌های آغازین شعر عاشورا در زبان فارسی و شرایط ناگواری که در سه سدهٔ آغاز هجری در جوامع اسلامی مخصوصاً در ایران حاکم بوده است، پرده‌برداری کنم و شرح بدهم، چرا در این مدت ما به تعداد انگشتان دست‌مان آثار مستقل و فاخری در زمینهٔ دینی نداریم. همچنین تلاش کردم در طول تاریخ پایه‌پا تغییرات شعر آیینی را بیان کنم، در فصلی از این کتاب که به شعر پس از انقلاب توجه دارد، یکی از پارامترهایی که بحث شده است، رهنمودهای اندیشمندان و عالمان دینی جامعه به‌ویژه مرحوم امام خمینی و رهبر معظم انقلاب اسلامی است که من تلاش کرده‌ام این بیانات و رهنمودها را ذکر کنم؛ چرا که این مطالب جریان‌ساز است.

برای نمونه یکی از مقوله‌هایی که ایشان سال گذشته بدان اشاره داشتند، مسئلهٔ بزرگداشت مقام ادبی مرحوم بهجتی (شفق) بود، که اگر این رهنمودها انجام نمی‌شد، امروز ما توفیق انجام این کار را پیدا نمی‌کردیم. از خلال این نشست‌ها گاهی هشدارها و رهنمودهایی ارائه می‌شود که از دیداهالی شعر آیینی مغفول مانده و می‌تواند به کارهای هنری ختم به‌خیر شود و دستاوردهای خوبی هم دارد. بنابراین این نشست‌ها تا اینجا همگی جریان‌ساز بوده و به نوعی شعر آیینی ما را در سال‌های اخیر جهت داده است.

برای اثبات این ادعا کافی است، شعر قبل از انقلاب را با شعر پس از انقلاب به‌ویژه در سال‌های اخیر مقایسه کنیم، یا شعر ۱۰ سالهٔ اخیر را با ۱۰ سال قبل مقایسه کنیم؛ پس از پیروزی انقلاب اسلامی جایگاه شعر آیینی در کشور ما ارتقاء قابل توجهی داشته و دیگر از دلزدگی‌ها، بی‌حرمتی‌ها و کم‌لطفی‌های قبل از انقلاب کمتر می‌توان سراغ گرفت. این رویکرد باعث شد شاعران مذهبی در سال‌های

✽ پس از پیروزی انقلاب اسلامی جایگاه شعر آیینی در کشور ما ارتقاء قابل توجهی داشته و دیگر از دلزدگی‌ها، بی‌حرمتی‌ها و کم‌لطفی‌های قبل از انقلاب کمتر می‌توان سراغ گرفت

✽ مؤسسات فرهنگی اگر رهنمودهای مقام معظم رهبری را سرلوحهٔ عمل خود قرار دهند و از نظر قلمرو موضوعی این رهنمودها را تجزیه و تقسیم‌بندی کنند، موفق‌تر خواهند بود

اخیر طبق رهنمودهای مقام معظم رهبری که به بهانهٔ نشست‌های رهبری با شاعران آیینی مطرح می‌شد، به سراغ لایه‌های ناگفته و ناشنیده از مذهب و آیین تشیع بروند و به‌گونه‌ای ابعاد حماسی، مذهبی و ارزشی مقولات آیینی را در قالب شعر بیان کنند که تا پیش از این در جریان شعر آیینی کشور ما سابقه نداشته است.

دعبل: جناب استاد بسیار دیده شده شاعران جوان و حتی شاعران مطرح تلاش می‌کنند، بهترین سروده‌های خود را برای ارائه در این جلسات تولید کنند، این خود یک عامل تشویقی است که می‌تواند منجر به فاخر شدن شعر آیینی ما شود، برای حفظ این جریان و عادی نشدن آن چه باید کرد؟

درست است، باید تلاش کنیم تا شعرهای آیینی که بدین منظور سروده می‌شود، با نگاه نافذ و لایه‌شکن به عمق مطالب رسوخ کنند. بسیاری از مقوله‌هایی که ما در قلمرو شعر آیینی داریم، هم‌اکنون ناگفته باقی مانده است، اکنون دیگر زمان پرداختن به این مقولات ناگفته است. رهنمودهای رهبری و برپایی نشست‌های رهبری با شاعران یکی از این انگیزه‌هاست که قاطبۀ اهل قلم را سوق می‌دهد. امروزه قلمرو شعر آیینی در کشور ما دیگر به مناقب و مرثی‌های محدود نیست و هر مقوله‌ای که به نحوی متأثر از آموزه‌های وحیانی و تعلیمات قرآن کریم و نیز رهنمودهای مقام معظم رهبری باشد، در گسترۀ شعر آیینی خواهد گنجید.

دعبل: هر سال نشست‌های رهبری با شاعران برگزار می‌شود و به گفتهٔ شما این نشست‌ها همواره جریان‌ساز هستند، به نظر شما وظیفهٔ نهادها و مؤسسات فرهنگی در این زمینه چیست؟

کار مؤسسات فرهنگی از زمانی آغاز می‌شود که این نشست‌ها برگزار می‌شوند، متأسفانه متولیان امور فرهنگی کشور ما به خاطر این که در وزار تخانه‌ها، نهادها و سازمان‌های مختلفی حضور دارند، کارهای موازی می‌کنند و تمام نیرو و امکانات را بسیج می‌کنند تا بگویند، اولویت کاری ما امسال این است و برویم شورا و تشکل ایجاد کنیم؛ در حالی که این مؤسسات فرهنگی اگر رهنمودهای مقام معظم رهبری را سرلوحهٔ عمل خود قرار دهند و از نظر قلمرو موضوعی این رهنمودها را تجزیه و تقسیم‌بندی کنند، موفق‌تر خواهند بود؛ چرا که پس از آن می‌توانند با بهره از کارشناسان خبره در امر پژوهش به شناسایی استعدادها، الزامات و بایدها و نبایدها بپردازند. آن‌گاه است که می‌توانند اثری جامع و مانع ارائه دهند که نه جنبهٔ تبلیغاتی داشته باشد و نه جنبهٔ سفارشی.

این که هر نهاد و مؤسسه‌ای بیاید هر سال فرمایش‌های رهبری را منتشر کند، صرفاً اثر گذار نیست؛ بلکه باید ابتدا رهنمودها را خوب شنید، درک کرد و پس از طبقه‌بندی با کارهای ریشه‌ای و بنیادی نیروها را در جهت رسیدن به هدف‌ها متمرکز کرد؛ تا در قلمروهای موضوعی متناسب بار رهنمودهای مقام رهبری قدم بردارند. اگر چه این اقدام زمان‌بر است و ممکن است، چندین سال به طول انجامد، اما اثر گذار است.■

ما باید با اشعار آیینی، کرامت انسانی را به او برگردانیم

شعر آیینی ابزار هدایت

محمد رضارحیمی

هر کاری در کائنات چه مثبت، چه منفی بدون انعکاس و رفلکس نمی‌شود. عصارهٔ آموزه‌های انبیا دو چیز است؛ مهربانی و خونسردی (آرامش) در چه صورت این دو به دست می‌آید، چگونه می‌شود مهربان بود و آرام؛ وقتی انسان تعادل داشته باشد.

بزرگ‌ترین کرامت، تعادل است همین افراط و تفریط‌ها ما را به ورطهٔ هلاکت می‌کشاند.

مولا علی (ع) می‌گوید، از صفات پرهیزکاران این است که وقتی خبر خوشی به آنها می‌رسد و وقتی بلایی به آنها می‌رسد تکان نمی‌خورند؛ هیچ تغییری در او نمی‌بینی؛ نه آن قدر خوشحالی می‌کند و نه آن قدر بی‌تابی. آرام است، تعادل دارد خلقت و آفرینش بر مدار تعادل می‌چرخد، تعادل معیار و میزان سعادت دنیوی و اخروی بشر است.

تعادل در همه چیز و همه‌جا حتی در کارهای خیر، ۳۰۰ هزار تومان داشتیم. مسائلی پیش آمد همهٔ ۳۰۰ هزار تومانی را که خودم هم لازم داشتیم، بخشیدیم. یکی از اهل بصیرت، وقتی مرا دید، گفت: «فقط ۳۰ هزار تومان از آن ۳۰۰ هزار تومان مورد قبول حق قرار گرفت و از تو قبول شد ۲۷۰ هزار تومان بقیه از دست رفت؛ زیرا حق پدر و مادرت بود.»

ما باید با اشعار آیینی، کرامت انسانی را به او برگردانیم؛ آن هم با برقراری تعادل که نتیجه‌اش مهربانی و آرامش است. شعر آیینی می‌تواند بهترین ابزار برای هدایت باشد و این در صورتی ممکن می‌شود که زندگی و سیرهٔ ائمه اطهار (ع) در اشعار آیینی، جاری و ساری باشد.

شعر، گره‌خوردگی عاطفه و خیال است که در زبان آهنگین هویدا می‌شود. گره‌خوردگی استعاره، تشخیص، ایهام، بیان پارادوکس یا خیال‌فی حد ذاته موجب می‌شود که شعر تعادل نداشته باشد؛ اما شعر می‌تواند در جهت تعادل بخشیدن به روند حیات بشر و جامعه، مؤثر واقع شود. باید بررسی کنیم و ببینیم بانسلی که امروز مخاطب ماست از چه منظری عاشورا را به نظاره بنشینیم که بتوانیم میل و رغبتش را به داستان عاشورا بیشتر کنیم.

ما باید امام حسین (ع) را با اعمال و رفتارمان به عنوان پدر و مادر، معلم، مدیر، مسئول، فرزند و… به نسل امروز معرفی کنیم؛ هر چه رفتارمان شبیه‌تر باشد و به ملکوت و حقیقت عاشورا نزدیک‌تر شویم حوزهٔ نفوذمان وسیع‌تر می‌شود؛ اگر حرف‌هایمان دلی باشد و بتوانیم نسبتی با امام حسین (ع) برقرار کنیم، مخاطبان بیشتری پیدای می‌کنیم.

باید بسنجیم در چه جامعه و با چه شرایطی هستیم و مخاطبانمان چه کسانی و با چه روحیه، اعتقادات، ایده‌ها، تمایلات و خواسته‌هایی هستند. زمانی در یک دورهٔ تاریخی جامعه نیاز به حماسه دارد، عاشورا را با جنبهٔ حماسی‌اش ببینیم و از این به بعد مطرح کنیم.

این گونه به تعادل می‌رسیم. گاه از بعد فرهنگی، اخلاقی، سوگواری و… به آن بپردازیم، نمی‌گوییم باید استفادهٔ ابزاری داشته باشیم؛ اما باید جامعه را دید که در چه موقعیتی است و به کدام سمت و سوی می‌رود. وجوه سوگوارانهٔ آن هم هست. حماسه و سوگ درون هم هست و با هم گره خورده است.

عاشورا اقیانوسی است. جنبهٔ حماسی‌اش برای جوانان، جنبهٔ تراژدی‌اش برای آنان که می‌خواهند با گریه و اشک در آن سهیم باشند؛ البته برقراری تعادل و حفظ آن در مقابل آسیب‌ها و آفت‌ها کار آسانی نیست.■

اخبار کوتاه

حفاظت و حراست از فرهنگ عاشورا

با حضور مسئولان و اعضای هیئت امنای ۳۰۰ هیئت مذهبی برای حمایت از فعالیت‌های فرهنگی هیئت‌های مذهبی به همت شورای هیئت‌های مذهبی و ادارهٔ تبلیغات اسلامی کاشان برگزار می‌شود. در این دوره اسنادان مجرب حوزه و دانشگاه در قالب هشت جلسهٔ آموزشی مباحثی را با سرفصل‌های آسیب‌شناسی عزاداری، آشنایی با تاریخ تشیع و فقه عزاداری تدریس می‌کنند. مدیر کل تبلیغات اسلامی استان قم، حجت‌الاسلام و المسلمین عباس اسکندری، در اولین جلسهٔ این دوره با بیان این موضوع که آفت برنامه‌های عزاداری در هیئت‌های مذهبی، تحریف هدف عزاداری‌هاست، گفت: «شرط تأثیر‌گذاری عزاداری، اخلاص و هدف قرار ندادن عزاداری است. گریه و عزاداری برای سیدالشهدا(ع) وسیله‌ای برای رسیدن به قرب الهی واحیای نام و اهداف والای امام حسین (ع) است و اگر این وسیله به هدف تبدیل شود، انحراف صورت گرفته است. حفاظت و حراست از فرهنگ عاشورا یکی از وظایف مهم هیئت‌های مذهبی است و دست‌اندرکاران هیئت‌های مذهبی باید با بدعت‌ها و انحرافات جاهلان و کوتاه‌فکران و تحریفات مغرضان و دشمنان به مبارزه برخیزند و درخت تناور فرهنگ عاشورا را از بییم آسیب‌ها و آفت‌ها مصونیت بخشند.»

دوره آموزشی ویژهٔ مسئولان و اعضای هیئت امنای هیئت‌های مذهبی منطقهٔ جنوب و غرب شهرستان کاشان پس از پایان این دوره برگزار خواهد شد. ■

عقلانیت قیام امام حسین (ع)

اولین دورهٔ آموزش مقدماتی مداحان اهل‌بیت(ع) در شهرستان خرم‌آباد برگزار شد. مدیر کل تبلیغات اسلامی لرستان، حجت‌الاسلام علی خادمی، با حضور در این دوره، به عقلانیت

قیام امام حسین (ع) به مثابه یک خط فکری مهم برای عالم اسلام اشاره کرد و گفت: «تأثیر‌گذاری بیشتر در مداحی به وسیلهٔ انتخاب اشعار و موضوعات با محتوا امکانپذیر است. مداحان باید فضایل اخلاقی را مهم بدانند و با مخاطب‌شناسی و انتخاب اشعار با محتوای مناسب و پیام اخلاقی، در گسترش مفاهیم اصیل دینی کوشا باشند. مداحان باید در مجالس مذهبی واجبات را مقدم بر تمامی فعالیت‌ها معرفی کنند و این اساس کار است.»

ایشان وظیفهٔ مداحان را در مدیحه‌سرایی، تعزیه‌خوانی و روضه‌خوانی‌ها پیوند دادن دل‌های مردم با تاریخ و نمادهای عاشورا–در جهت زنده نگه داشتن دست‌آورد‌های قیام عاشورا–توصیف کرده و مداحان را به تبیین روحیهٔ عزت‌مندی امام حسین (ع)، ارائهٔ واقعیات و ارزش‌های عاشورا و حفظ این شعائر در طول تاریخ توصیه می‌کند. ■

از روضه تاب‌بهشت

۱۰۰ نفر از مداحان اهل‌بیت(ع) و شاعران آیینی چهار محال و بختیاری هم‌زمان با میلاد امام رضا (ع) در همایشی با نام «از روضه تا بهشت» گرد هم می‌آیند. در این همایش ۶۲ پیرغلام مداح، ۳۰ شاعر آیینی و هشت بانوی مداح حضور دارند. اغلب پیرغلامانی که در این همایش شرکت می‌کنند، بیش از ۶۰ سال دارند. هفت نفر از مجموع شاعران آیینی شرکت‌کننده در همایش «از روضه تا بهشت»، بانوان سرایندهٔ اشعار مذهبی هستند.

حجت‌الاسلام رحمت‌الله روجی، مدیر این همایش با تأکید بر ضرورت توجه به آثار گستردهٔ هنر و ادبیات در انتقال محتوای دینی و توسعهٔ فرهنگ قرآنی یادآور شد: «حمایت از شعرای آیینی و استفادهٔ مداحان از آثار فاخر آنان در مجالس عزاداری و مولودی‌خوانی، علاوه بر ایجاد الگوی بومی در برگزاری مراسم مذهبی، زمینهٔ جذب شاعران جوان به فعالیت در حوزهٔ دین، مدح اهل‌بیت(ع) و بیان تاریخ اسلام را فراهم می‌کند.» بنا بر گزارش ایشان، این همایش با هدف معرفی و تجلیل از مداحان برتر استان و فراهم شدن زمینهٔ ارائه آثار آنان در محافل مذهبی با حضور نمایندهٔ ولی فقیه در چهار محال و بختیاری، امام جمعهٔ شهر کرد و جمعی از مسئولان فرهنگی استان برگزار می‌شود. ■

هفتمین جشنوارهٔ مدیحه‌سرایی و چاووشی خوانی در اردبیل

هم‌زمان با دههٔ کرامت و در آستانهٔ میلاد مسعود امام رضا(ع) هفتمین جشنوارهٔ مدیحه‌سرایی و چاووشی‌خوانی رضوی در قالب جشنوارهٔ بین‌المللی امام رضا (ع) در امامزاده سید سلیمان فخرآباد در استان اردبیل برگزار شد. به گزارش مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اردبیل، منصور شرفی، برای این جشنواره بیش از ۶۶۹ اثر ارسال شده بود، در بخش مداحی از ۱۸۶ اثر رسیده به دبیرخانه، ۲۶ اثر از استان‌های یزد، مشهد، خوزستان، گیلان، تهران و استان مرکزی مورد بررسی و ارزیابی نهایی قرار گرفت. در بخش

چاووشی خوانی نیز از بین ۴۷ اثر رسیده به جشنواره، ۱۵ گروه چاووشی‌خوانی به مرحلهٔ نهایی راه یافتند. در بخش مقالات پژوهشی ۳۵ اثر، شعر ۱۳۲ اثر و پیامک ادبی ۳۶۹ اثر به دبیرخانه ارسال و معرفی شده و از بین آنها، در رشتهٔ مقالات پژوهشی پنج نفر و در چاووشی‌خوانی و مداحی ۱۶ نفر تجلیل شد. همچنین از سه کتاب «شوق وصال»، «حضرت باران» و «پرنیان عشق» در جنب این جشنواره رونمایی و به دلیل همزمانی برگزاری این جشنواره با هفتهٔ دفاع مقدس از مداحان پیش‌کسوت دوران دفاع مقدس تجلیل شد. ■

آزمون متمرکز نهایی از مداحان استان اصفهان

حجت‌الاسلام حسن بابایی، مسئول تشکل‌های دینی ادارهٔ کل تبلیغات اسلامی استان اصفهان، از برگزاری آزمون متمرکز نهایی مداحان استان اصفهان خبر داد. حجت‌الاسلام بابایی با اشاره به اساسنامهٔ این ادارهٔ کل مبتنی بر ترویج و توسعهٔ فرهنگ دینی، ساماندهی، سازمان‌دهی، تغذیهٔ فکری، حمایت و پشتیبانی از تمامی افراد و گروه‌ها مانند هیئت‌های مذهبی، مداحان، کانون‌های مذهبی، روحانیان و مبلغان گفت: «ادارهٔ کل تبلیغات اسلامی استان اصفهان در گام نخست اقدام به شناسایی مداحان در سطح استان کرد، ابتدا هشت هزار مداح در سطح این استان شناسایی شدند و فرم‌های اطلاعاتی اولیه را تکمیل کردند؛ البته برقراری ارتباط با این تعداد از مداحان در سطح استان بسیار دشوار بود که بر همین اساس کانون مداحان استان تشکیل شد. کانون مداحان با اخذ آرای مداحان استان اصفهان در سطح شهرستان‌های مختلف تشکیل شد؛ به این ترتیب ۲۶ کانون مداحان در سطح استان اصفهان تشکیل شد. یکی از وظایفی که بر عهدهٔ کانون مداحان قرار داشت، تغذیهٔ فکری و آموزش مداحان اهل‌بیت(ع) بود که برای این منظور ۲۷ مرکز آموزش مداحی در سطح استان اصفهان تأسیس شده است. پس از برگزاری این دوره‌های آموزشی، یک آزمون مقدماتی از مداحان گرفته می‌شود و بر اساس آن، سطح معلومات و توانایی‌های مداحان سنجیده می‌شود. از آنجایی که قرار است کد شناسایی ملی به مداحان استان اصفهان تعلق گیرد، آزمون متمرکز نهایی از دروس تدریس‌شده در دوره‌های آموزشی از جمله روخوانی و روان‌خوانی قرآن، احکام شرعی، تاریخ اسلام، مقتل و اخلاق مداحی اخذ می‌شود. پنج حوزهٔ امتحانی برای برگزاری آزمون نهایی مداحان در سطح استان اصفهان انتخاب شده‌اند؛ این پنج حوزهٔ امتحانی شامل شهرستان‌های کاشان، اصفهان، نجف‌آباد، شهرضا و فریدن هستند که هر یک از آنها، شهرستان‌های اطراف خود را نیز پوشش می‌دهند.» ■

فرم نظرسنجی دعبل شمارهٔ ۱

خوانندهٔ گرامی!

برای رسیدن به بهترین نمونهٔ یک نشریهٔ فرهنگی ـ اجتماعی در حوزهٔ ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت(ع)، به راهنمایی‌های شما و آراء و نظر‌هایتان نیازمندیم. ان‌شاء‌الله به کمک شما، محتوا و فرم این ماهنامه مرضی خاطر مولایمان ولی عصر(عج) باشد. برای ارسال این فرم، آن را از نشریه جدا کنید و بدون پاکت پستی و الصاق تمبر، در صندوق پست بیندازید. بهره‌مندی از آراء ارزشمند شما مایهٔ امتنان این مرکز خواهد بود.

نام:

نام خانوادگی:

۱-جنسیت: مرد زن

۲-سن:

۳-تحصیلات:

۴-ارزیابی شما از کیفیت مطالب چیست؟

خوب متوسط ضعیف

۵-انتخاب سوزه‌ها در گفت‌وگوها، مقالات، گزارش‌ها و ... تا چه اندازه با مخاطبان نشریه هم‌خوانی دارد؟

زیاد متوسط کم خیلی کم

۶-حجم مطالب را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بیش از نیاز کافی کم

۷-سبک نوشتاری و ویرایش مطالب چگونه است؟

بسیار خوب خوب متوسط ضعیف

۸-تیترها و سوتیترهاى انتخابی تا چه حد شما را برای خواندن مطالب ترغیب می‌کنند؟

بسیار زیاد زیاد کم بسیار کم

۹-صفحه‌آرایی مطالب چه‌طور است؟

بسیار خوب خوب متوسط ضعیف

۱۰-کدام مورد را برای طرح جلد این نشریه مناسب می‌دانید؟

طراحی مفهومی عکس پیرغلامان

توضیح بیشتر:

۱۱-به نظر شما انتشار نشریه‌ای با ویژگی‌های «دعبل» ضرورت دارد؟

بسیار ضروری است ضروری است موازی‌کاری است شاید با تغییر در فرم و محتوا، ضرورت آن احساس شود

۱۲-بهترین طرح جلد از نظر شما: شمارهٔ

بهترین طرح صفحه از نظر شما: صفحهٔ

بهترین مطلب از نظر شما: مطلب

۱۳-به نظر شما «دعبل» به چه مطالب دیگری باید بپردازد؟

.....

.....

۱۴-سایر پیشنهادها و انتقادات خود دربارهٔ «دعبل» را بفرمایید؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

نیازی به الصاق تمبر نیست
هزینه پستی بر اساس قرارداد شماره ۱۴۱۵۴/۴۸۷ پرداخت شده است.
نام شرکت: بنیاد دعبیل خزاعی
شماره صندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۸۸۴۸
تلفن و فکس: ۰۲۱-۸۸۵۳۸۷۵۰-۲
نام شهر: تهران

مشخصات فرستنده:

نام و نام خانوادگی:

استان: شهرستان:

آدرس دقیق پستی:

.....

.....

.....

تلفن:

کد پستی:

نظرسنجی ماهنامه فرهنگی - اجتماعی دعبیل شماره ۱

خواننده گرامی!

بهره‌مندی از آراء ارزشمند شما مایه امتنان این مرکز است. برای ارسال فرم، آن را از نشریه جدا کنید و بدون پاکت پستی و الصاق تمبر در صندوق پستی بیندازید.